

Mahkeme İçtüzüğü, (2005)¹

(Aralık 2005)

Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü

Strasbourg

Mahkeme İçtüzüğü'nün bu yeni hali, Mahkeme genel kurulu tarafından 7 Kasım 2005 tarihinde kabul edilen ve 1 Aralık 2005 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikleri de içermektedir.

İlave metinler ve güncelleştirmeler, Mahkeme'nin web sitesinde yayınlanacaktır. (www.echr.coe.int)

Başlangıç

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi,

İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya dair Sözleşmeyi ve bağlı Protokolleri dikkate alarak,

Bu İçtüzüğü yapmıştır:

Madde 1. Tanımlar

Şartlar aksini gerektirmedikçe, bu İçtüzük bakımından:

- a. "Sözleşme" terimi, İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya dair Sözleşme ve buna bağlı Protokolleri;
- b. "Mahkeme genel kurulu" deyimini, genel kurul halinde toplanan İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'ni;
- c. "Büyük Daire" deyimini, Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrası gereğince oluşturulan on yedi yargıçlı Büyük Daireyi;
- d. "Bölüm" terimi, Sözleşme'nin 26. maddesinin b) bendi gereğince belirli bir dönem için Mahkeme genel kurulu tarafından kurulan bir Daireyi ve "Bölüm Başkanı" ifadesi de Sözleşme'nin 26. maddesinin c) bendi gereğince Mahkeme genel kurulu tarafından Bölüm Başkanı olarak seçilen yargıçı;
- e. "Daire" terimi, Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrası gereğince oluşturulan yedi yargıçlı her hangi bir Daireyi ve "Daire Başkanı" deyimini de bu tür bir "Daire"ye başkanlık eden yargıçı;
- f. "Komite" terimi, Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrası gereğince kurulan üç yargıçlı bir Komiteyi;
- g. "Mahkeme" terimi, Mahkeme genel kurulunu, Büyük Daireyi, bir Bölümü, bir Komiteyi veya Sözleşme'nin 43. maddesinin ikinci fıkrasında gösterilen beş yargıçlı kurulu;
- h. "ad hoc yargıç" ifadesi, seçilmiş bir yargıcın dışında, Sözleşme'nin 27. maddesinin ikinci fıkrası gereğince bir Sözleşmeci Devlet tarafından Büyük Daire üyesi veya bir Daire üyesi olarak görevlendirilmiş yargıçı;
- i. "yargıç" veya "yargıçlar" terimleri, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından

¹ Kaynak: <http://aih.m.anadolu.edu.tr/> Çeviren: Osman Doğru)

- seçilmiş yargıçları veya ad hoc yargıçları;
- j. "Raportör Yargıç" terimi, İÇTÜZÜĞÜN 48 ve 49. maddelerindeki görevleri yerine getirmek üzere görevlendirilmiş bir yargıcı;
- k. "delege" terimi, Daire tarafından bir delegasyonda görevlendirilmiş bir yargıcı ve "delegasyon başkanı" deyimi, Daire tarafından delegasyona başkanlık yapmak üzere görevlendirilmiş delegeyi;
- l. "delegasyon" terimi, delegelerden, Yazı İşleri mensuplarından ve delegasyona yardımcı olmak üzere görevlendirilmiş diğer kimselerin oluşturduğu bir organı;
- m. "Yazı İşleri Müdürü" deyimi, yerine göre Mahkeme Yazı İşleri Müdürünü veya Bölüm Yazı İşleri Müdürünü;
- n. "taraf" veya "tarafklar" terimleri
- başvuruçuyu veya davalı Sözleşmeci Devletleri;
- başvuruçucu (kişi, hükümet dışı örgütler veya kişiler grubu), Sözleşme'nin 34. maddesine göre başvuruda bulunanları;
- o. "üçüncü taraf" deyimi, Sözleşme'nin 36(1) ve (2). fıkralarında belirtilen ve bir duruşmada yer alma hakkını kullanan veya yazılı mütalaa vermesi veya duruşmaya katılması istenen bir Sözleşmeci Devleti veya ilgili kimseyi;
- p. "duruşma" veya "duruşmalar" terimleri, bir başvurunun kabuledilebilirlik ve/veya esası hakkında veya karar düzeltme, yorum veya istişari mütalaa için bir taleple bağlantılı olarak yapılan sözlü yargılamayı;
- q. "Bakanlar Komitesi" deyimi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ni;
- r. "eski Mahkeme" ve "Komisyon" terimleri, Sözleşme'nin eski 19. maddesine göre kurulmuş, sırasıyla İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'ni ve Avrupa Komisyonu'nu ifade eder.

BAŞLIK I – MAHKEME TEŞKİLATI VE ÇALIŞMASI

Bölüm I – Yargıçlar

Madde 2. Görev süresinin hesaplanması

1. Seçilmiş bir yargıcın görev süresi, seçim tarihinden başlayacak şekilde hesaplanır. Ancak bir yargıç görev süresinin sona ermesi üzerine yeniden seçildiği zaman veya görev süresi sona eren veya sona erecek olan bir yargıcın yerine seçildiği zaman, her iki durumda da görev süresi, görev sürelerinin sona erme tarihinden başlayacak şekilde hesaplanır.
2. Sözleşme'nin 25. maddesinin beşinci fıkrasına göre, görev süresi henüz sona ermemiş olan bir yargıcın yerine seçilmiş olan bir yargıç, kendinden önceki yargıcın görev süresini tamamlar.
3. Sözleşme'nin 27. maddesinin yedinci fıkrasına göre seçilmiş bir yargıç, kendinden sonraki yargıcın İÇTÜZÜĞÜN 3. maddesine göre yemin etmesine veya and içmesine kadar görevini sürdürür.

Madde 3. Yemin etme veya and içme

1. Seçilen her yargıç göreve başlamadan önce, kendisinin de katıldığı Mahkeme genel kurulunun ilk oturumunda, gerekirse Mahkeme Başkanının önünde, aşağıdaki yemini eder veya and içer:

"Bir yargıç olarak görevlerimi şerefli, bağımsız ve tarafsız bir biçimde yerine getireceğime ve müzakerelerin gizliliğini koruyacağıma yemin ederim - veya and içerim"-.

2. Bu işlem tutanağa geçirilir.

Madde 4. Görevle bağdaşmayan faaliyetler

Sözleşme'nin 21. maddesinin üçüncü fıkrasına göre yargıçlar, görevleri süresince her hangi bir siyasi veya idari faaliyette veya bağımsızlık ya da tarafsızlıkla veya tam gün çalışma esasının gerekleriyle bağdaşmayan mesleki bir faaliyette bulunamazlar. Her yargıç, bütün ek faaliyetlerini Mahkeme Başkanına bildirir. Mahkeme Başkanı ve ilgili yargıç arasında uyumsuzluk çıkması halinde, ortaya çıkan bir sorun hakkında Mahkeme genel kurulu karar verir.

Madde 5. Kıdem

1. Seçilmiş yargıçlar, Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanlarından sonra, seçilme tarihlerine göre kıdem alırlar; yeniden seçilme halinde, bu yeniden seçilme hemen seçilme olmasa bile, ilgili yargıcın daha önce görev yaptığı süre, kıdemde dikkate alınır.
2. Mahkeme Başkan Yardımcılığı görevine aynı gün seçilenler, yargıç olarak görev yaptıkları süreye göre kıdem alırlar. Yargıç olarak görev yaptıkları süre aynı ise, yaşlarına göre kıdem alırlar. Aynı kural, Bölüm Başkanları için de uygulanır.
3. Yargıç olarak aynı süre görev yapan yargıçlar, yaşlarına göre kıdem alırlar.
4. Ad hoc yargıçlar, seçilmiş yargıçlardan sonra yaşlarına göre kıdem alırlar.

Madde 6. İstifa

Yargıçlıktan istifa, Mahkeme Başkanına sunulur. Başkan bu istifayı Avrupa Konseyi Genel Sekreterine iletir. İçtüzüğü'nün 24. maddesinin üçüncü fıkrasının son hükmü ile 26. maddesinin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla istifa, görevin boşalması sonucunu doğurur.

Madde 7. Göreve son verme

Genel kurul halinde toplanan görevde başındaki seçilmiş diğer yargıçlar tarafından gerekli koşulları taşımadığına üçte iki çoğunlukla karar verilmedikçe, hiç bir yargıcın görevine son verilemez. Bu yargıç önce Mahkeme genel kurulu tarafından dinlenir. Göreve son verme usulünün başlatılması için her hangi bir yargıç talepte bulunabilir.

Bölüm II – Mahkeme Başkanlığı ve Başkanlık Divanı

Madde 8. Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanları ve Başkan Yardımcılarının seçilmesi

1. Mahkeme genel kurulu, Mahkeme Başkanını, iki Başkan Yardımcısını ve Bölüm Başkanlarını, yargıç olarak görev sürelerini aşmamak koşuluyla, üç yıllık bir süre için seçer.
2. Her Bölüm, aynı şekilde Bölüm Başkanının görevini yerine getiremeyecek durumda olması halinde yerine görev yapacak bir Başkan Yardımcısını üç yıllık bir süre için

- seçer.
3. Yukarıdaki 1 veya 2. fıkraya göre seçilen yargıçlar aynı görev için sadece bir kez daha yeniden seçilebilirler. Görev sürelerine ilişkin bu sınırlama, İÇTÜZÜĞÜN 8. maddesindeki bu değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihte yukarıda sözü edilen görevde bulunan yargıçların bir kez daha aynı göreve seçilmelerini engellemez.
 4. Başkanlar ve Başkan Yardımcıları, yerlerine gelecek olanlar seçilinceye kadar görevlerine devam ederler.
 5. Bu maddede sözü edilen seçimler gizli oyla yapılır. Bu seçimlerde, sadece seçilmiş yargıçlardan hazır bulunanlar oy kullanabilir. Adaylar biri seçilmiş yargıçlardan hazır bulunanların oylarının mutlak çoğunluğu alamazsa, bir aday mutlak çoğunluğu alıncaya kadar turlara devam edilir. Her turda en az oyu alan aday elenir. En az oyu birden fazla aday almış ise, sadece İÇTÜZÜĞÜN 5 maddesine göre kıdem sırasında geride olan yargıç elenir. Son turdaki iki aday arasında oyların eşit dağılması halinde, İÇTÜZÜĞÜN 5. maddesine göre kıdemli olan yargıç seçilmiş olur.

Madde 9. Mahkeme Başkanının görevleri

1. Mahkeme Başkanı, Mahkeme'nin çalışmasını ve idaresini sağlar. Başkan Mahkeme'yi temsil eder ve özellikle Mahkeme'nin Avrupa Konseyi makamlarıyla olan ilişkilerinden sorumludur.
2. Başkan, Mahkeme genel kurulu toplantılarına, Büyük Daire toplantılarına ve beş yargıçlı kurul toplantılarına başkanlık eder.
3. Başkan, nezninde seçildiği Sözleşmecî Devletle ilgili davalar dışında, Dairelerin görmekte olduğu davalara katılmaz.

Madde 9A. Başkanlık Divanı

1.
 - a. Mahkeme'de, Mahkeme Başkanı, Mahkeme Başkan Yardımcıları ve Bölüm Başkanlarından oluşan bir Başkanlık Divanı bulunur. Mahkeme Başkan Yardımcısı veya Bölüm Başkanının, Başkanlık Divanı toplantısına katılmaması halinde, bunların yerine Bölüm Başkan Yardımcısı, onun da katılmaması halinde, İÇTÜZÜĞÜN 5'inci maddesindeki kıdeme göre, Bölümün en kıdemli üyesi katılır.
 - b. Başkanlık Divanı, toplantıya katılmasını gerekli gördüğü Mahkeme'nin her hangi bir üyesini davet edebilir.
2. Başkanlık Divanına, Yazı İşleri Müdürü ve Müdür Yardımcıları yardımcı olur.
3. Başkanlık Divanının görevi, Mahkeme'nin iş ve idaresinde Başkana yardımcı olmaktır. Bu amaçla Başkan, kendi yetkisine giren idari veya yargı-dışı bir meseleyi Divana bırakabilir.
4. Başkanlık Divanı ayrıca, Mahkeme'nin Bölümleri arasında koordinasyonu sağlar.
5. Başkan, bu İÇTÜZÜĞÜN 32. maddesine göre uygulama yönergelerini çıkarmadan önce ve 17(4). fıkrasına göre Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanan genel talimatları onaylamadan önce Başkanlık Divanına danışabilir.
6. Başkanlık Divanı, Mahkeme Genel Kurulu'na her konuda rapor verebilir ve ayrıca öneriler sunabilir.
7. Başkanlık Divanı toplantılarının tutanakları tutulur ve Mahkeme'nin her iki resmi dilindeki tutanaklar Yargıçlara dağıtılır. Başkanlık Divanı sekreteri, Başkanın görüşü alınarak, Yazı İşleri Müdürü tarafından tayin edilir.

Madde 10. Mahkeme Başkan Yardımcılarının görevleri

Mahkeme Başkan Yardımcıları Mahkeme Başkanına yardım eder. Başkan Yardımcıları, Başkanın görevini yapamayacak durumda olması veya Başkanlık makamının boşalması halinde, veya Başkanın isteği üzerine Başkanının yerine görev yaparlar. Başkan Yardımcıları Bölüm Başkanlıkları da yaparlar.

Madde 11. Başkanın veya Başkan Yardımcılarının yerine geçme

Mahkeme Başkanının ve Başkan Yardımcılarının aynı anda görevlerini yapamayacak durumda olmaları veya bu makamların boşalmış olması halinde, Mahkeme Başkanlığını bir Bölüm Başkanı, Bölüm Başkanı yoksa 5. maddeye göre kıdemli olan başka bir seçilmiş yargıç üstlenir.

Madde 12. Bölüm ve Daire Başkanlıkları

Bölüm Başkanları, üyesi oldukları Bölümün ve Dairelerin oturumlarına başkanlık ederler ve Bölümün çalışmasını yönlendirirler. Bölüm Başkanlarının görev yapamayacak durumda olmaları veya Bölüm Başkanlığının boşalmış olması halinde veya Bölüm Başkanın isteği üzerine, Başkan Yardımcıları Başkanın yerine geçer. Bunun mümkün olmaması halinde ise, Bölüm ve Dairelerin üyeleri 5. maddede öngörülen kıdeme göre Başkanların yerine alırlar.

Madde 13. Başkanlık yapamama

Mahkeme yargıçları, vatandaşı oldukları veya bakımından seçildikleri Sözleşmeli Devletlerin taraf oldukları davalarda veya İçtüzüğün 29(1)(a) bendi veya 30(1) fıkrası gereğince atanmış yargıç olarak görev yaptıkları davalarda başkanlık yapamazlar.

Madde 14. Cinsiyetlerin dengeli temsili

İçtüzüğün bu bölümünde ve daha sonraki bölümlerinde düzenlenen atamaların yapılması ile ilgili olarak Mahkeme, cinslerin dengeli dağılımını sağlayacak bir politika izler.

Bölüm III – Yazı İşleri Müdürlüğü

Madde 15. Yazı İşleri Müdürünün seçilmesi

1. Mahkeme Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme genel kurulu tarafından seçilir. Adaylar, yüksek ahlaki niteliklere ve hukuk, idare ve dil bilgisine sahip ve makamın gerektirdiği görevleri yürütebilecek gerekli tecrübeye sahip olmalıdır.
2. Yazı İşleri Müdürü beş yıl için seçilirler ve yeniden seçilebilir. Genel kurul halinde toplanan yargıçların üçte iki çoğunluğu tarafından Yazı İşleri Müdürlüğünün gerektirdiği şartları artık taşımadığına karar verilmedikçe, Yazı İşleri Müdürü görevinden alınamaz. Mahkeme genel kurulu önce Yazı İşleri Müdürünü dinler. Her hangi bir yargıç, Yazı İşleri Müdürünün görevinden alınması usulünü bir dilekçeyle başlatabilir.
3. Bu maddede sözü edilen seçim, sadece seçilmiş yargıçların katılmasıyla ve gizli oyla yapılır. Hiç bir adayın seçilmiş yargıçların mutlak çoğunluğunun oyunu alamaması halinde, en fazla oyu alan iki aday arasında yapılacak ikinci bir seçimde en fazla oyu alan aday seçilir. Oyların eşit dağılması halinde ilk olarak varsa bayan aday, ikinci olarak daha yaşlı aday seçilmiş olur.
4. Yazı İşleri Müdürü göreve başlamadan önce Mahkeme Başkanının, eğer gerek varsa Mahkeme genel kurulunun önünde aşağıdaki gibi yemin eder veya and içer:

"İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Yazı İşleri Müdürü olarak bana verilen görevi sadakatle, basiretle ve büyük bir özenle yapacağıma yemin ederim -veya and içerim"-.

Bu beyan tutanağa geçirilir.

Madde 16. Yazı İşleri Müdür Yardımcılarının seçilmesi

1. Mahkeme genel kurulu, önceki maddede öngörülen şartlarda ve tarzda ve aynı süre için iki tane Yazı İşleri Müdür Yardımcısı seçer. Yazı İşleri Müdürünün görevden alınma usulü, Müdür Yardımcıları için de uygulanır. Mahkeme her iki konuda da Yazı İşleri Müdürünün görüşünü alır.
2. Bir Yazı İşleri Müdür Yardımcısı göreve başlamadan önce, Mahkeme Başkanı önünde, gerektiği takdirde Mahkeme genel kurulu önünde, Yazı İşleri Müdürü için öngörülen aynı yemini eder veya and içer. Bu beyan tutanağa geçirilir.

Madde 17. Yazı İşleri Müdürünün görevleri

1. Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme'nin görevlerini yerine getirmesine yardımcı olur ve Mahkeme Başkanının denetimde Yazı İşlerinin örgütlenmesinden ve faaliyetlerinden sorumludur.
2. Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme arşivini tutar; Mahkeme önüne getirilen veya getirilecek olan bütün davalarda Mahkeme'den yapılan veya Mahkeme'ye gönderilen bütün yazışmalar ve bildirimler Yazı İşleri Müdürü kanalıyla yürütülür.
3. Yazı İşleri Müdürü, bu makama verilen takdir yetkisine bağlı olarak, Mahkeme'nin çalışmasıyla ilgili bilgi taleplerini ve özellikle basından gelen istekleri karşılar.
4. Yazı İşlerinin çalışması, Yazı İşleri Müdürü tarafından hazırlanan ve Mahkeme Başkanı tarafından onaylanan genel talimatlarla düzenlenir.

Madde 18. Yazı İşleri Teşkilatı

1. Yazı İşleri, Mahkeme tarafından kurulan Bölümlere eşit sayıda Bölüm Yazı İşlerinden ve Mahkeme tarafından ihtiyaç duyulan hukuki ve idari hizmetleri sağlayacak gerekli birimlerden meydana gelir.
2. Bölüm Yazı İşleri Müdürü, Bölümün görevlerini yerine getirmesine yardımcı olur ve kendisine de Bölüm Yazı İşleri Müdürü yardımcılık eder.
3. Yazı İşleri Müdürü ve Müdür Yardımcıları dışında, hukuk sekreterleri dahil Yazı İşleri görevlileri, Mahkeme Başkanı'nın ve onun talimatıyla hareket eden Yazı İşleri Müdürünün uygun görmesiyle Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından göreve atanır.

Bölüm IV – Mahkeme'nin Çalışması

Madde 19. Mahkeme'nin çalışma yeri

1. Mahkemenin çalışma yeri, Avrupa Konseyi'nin Strasbourg'taki çalışma yeridir. Ancak Mahkeme gerekli gördüğü takdirde, Avrupa Konseyine üye Devletlerin sınırları içinde her hangi bir yerde çalışabilir.
2. Mahkeme, bir başvurunun incelenmesinin her hangi bir aşamasında, kendisi veya bir veya birden fazla üyesi tarafından başka bir yerde bir soruşturma yapılmasına

veya diğer bir görevin yerine getirilmesine karar verebilir.

Madde 20. Mahkeme genel kurulunun toplanması

1. Mahkeme genel kurulu, Sözleşme'ye ve bu İctüzüğe göre görevlerinin yerine getirilmesinin gerektirdiği her zaman Mahkeme Başkanı tarafından toplantıya çağrılır. Mahkeme genel kurulu, Mahkeme üyelerinin en az üçte biri tarafından talep edilmesi halinde ve yılda en az bir kez idari konuları ele almak üzere Mahkeme Başkanı tarafından toplantıya çağrılır.
2. Görev başındaki seçilmiş yargıç sayısının üçte ikisi, Mahkeme genel kurulunun toplantı yeter sayısını oluşturur.
3. Toplantı yeter sayısına ulaşamaması halinde, Başkan toplantıyı erteler.

Madde 21. Mahkeme'nin diğer toplantıları

1. Büyük Daire, Daireler ve Komiteler tam gün çalışır. Mahkeme Başkanının önerisi üzerine, Mahkeme her yıl oturum tarihlerini tespit eder.
2. Bu tarihler dışında Büyük Daire ve Daireler, acil durumlarda Başkanları tarafından toplantıya çağrılır.

Madde 22. Müzakereler

1. Mahkeme'nin müzakereleri kapalıdır. Mahkeme'nin müzakereleri gizli tutulur.
2. Müzakerelere sadece yargıçlar katılır. Müzakerelerde Yazı İşleri Müdürü veya yerine görevlendirdiği bir kişi ile birlikte, yardımcıları gerekli görülen Yazı İşleri görevlileri ve çevirmenler de hazır bulunur. Mahkemenin özel bir kararı bulunmadıkça başka hiç kimse müzakereye alınmaz.
3. Bir sorun hakkında Mahkeme'de oylamaya geçilmeden önce Başkan, sorun üzerinde görüşlerini belirtmelerini yargıçlardan isteyebilir.

Madde 23. Oylamalar

1. Mahkeme kararları mevcut üyelerin çoğunluk oyuyla alınır. Oylarda eşitlik bulunması halinde, yeni bir oylama yapılır, ve yine eşitlik bulunması halinde Başkanın oy verdiği taraf çoğunluğu oluşturur. Bu İctüzükte aksine hüküm bulunmadıkça, bu fıkra diğer oylamalar için de uygulanır.
2. Büyük Daire ve Daireler kararlarını ve sonkararlarını, yargıç sayısının çoğunluğuyla alır. Kabul edilebilirlik kararı ile esas hakkındaki kararın son oylamalarında çekinse oyu kullanılamaz.
3. Genel bir kural olarak, el kaldırma suretiyle oylama yapılır. Başkan, kıdem sırasının tersinden yoklamalı oylama yaptırabilir.
4. Üzerinde oylama yapılan her sorun açık terimlerle formüle edilir.

Madde 23A. Zimni anlaşmayla verilen karar

Mahkeme'nin usulle ilgili bir konu hakkında veya Mahkeme'nin programlı bir toplantısının dışında bir mesele hakkında karar vermesi gerektiği takdirde, Başkan bir karar taslağının hazırlanarak yargıçlara dağıtılması isteyebilir ve taslak hakkında yorumları için süre

belirleyebilir. Yargıçlardan bir itiraz gelmemesi halinde, sürenin bitiminde taslağın benimsendiği kabul edilir.

Bölüm V – Mahkeme'nin Oluşumu

Madde 24. Büyük Daire'nin Oluşumu

1. Büyük daire on yedi asıl ve en az üç yedek yargıçtan meydana gelir.
2.
 - a. Büyük Dairede Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanları yer alır. Bir Mahkeme Başkan Yardımcısının veya Bölüm Başkanının Büyük Dairede yer alamayacak olması halinde, ilgili Bölümün Başkan yardımcıları yer alır.
 - b. İlgili Sözleşmeciler Devlet bakımından seçilen bir yargıç veya gereğinde İÇTÜZÜĞÜN 29 veya 30. maddelerine göre seçilen bir yargıç, Sözleşme'nin 27. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları gereğince Büyük Daire'de re'sen yer alır.
 - c. Sözleşme'nin 30. maddesine dayanılarak Büyük Daire'ye bırakılan davalarda, yetkisini bırakan Dairenin üyeleri de Büyük Daire'de yer alır.
 - d. Sözleşme'nin 43. maddesine dayanılarak Büyük Daire'ye gönderilen davalarda Büyük Daire'de, söz konusu Daire'nin Başkanı ve ilgili Sözleşmeciler Devlet bakımından seçilmiş yargıç dışında, esas dairedeki kabuledilebilirliğe veya esasa dair müzakerelere katılan yargıçlar yer almaz.
 - e. Büyük Daireye gönderilmiş bir davada Büyük Daire'de yer alacak olan diğer yargıçlar ve yedek yargıçlar, Yazı İşleri Müdürü'nün önünde Mahkeme Başkanı tarafından geri kalan yargıçlar arasından kura çekmek suretiyle seçilir. Kura çekmek için yapılacak değişiklikler, Sözleşmeciler Devletler arasında farklı hukuk sistemlerini yansıtan coğrafi açıdan dengeli bir oluşum ihtiyacına dikkat ederek, Mahkeme Genel Kurulu tarafından yapılır.
 - f. Sözleşme'nin 47. maddesine göre talep edilen bir istişari mütalaanın görülmesi sırasında Büyük Daire, bu maddenin 2(a) ve (e) bendlerine göre oluşur.
3. Yargıçlardan birinin Büyük Dairede yer alamaması durumunda, onun yerine bu maddenin 2(e) bendine göre seçilecek olan yedek yargıç yer alırlar.
4. Yukarıdaki hükümlere uygun olarak seçilen asıl yargıçlar ve yedek yargıçlar davanın görüşülmesi için yargılama tamamlanıncaya kadar Büyük Dairede yer alırlar. Görevlerinin bitmesinden sonra bile, eğer esasa dair görüşmelere katılmışlarsa, davanın görülmesine katılmaya devam ederler. Bu hükümler, istişari mütalaa yargılamasına da uygulanır.
5.
 - a. Büyük Dairenin Sözleşme'nin 43. maddesine göre yapılan talepleri ele almak üzere toplanacak olan beş yargıçlı kurul aşağıdaki şekilde oluşur:
 - Mahkeme Başkanı. Mahkeme Başkanının görev yapma engeli varsa, yerine en kıdemli Mahkeme Başkan Yardımcısı geçer.
 - rotasyonla görevlendirilmiş iki Bölüm Başkanı. Bu şekilde görevlendirilen Bölüm Başkanlarının görev yapma engelleri varsa, yerlerine Bölüm Başkan Yardımcıları geçer.
 - Bölümlerden bu kurulda altı ay süreyle görev yapmak üzere seçilmiş olup rotasyonla görevlendirilen en az iki yedek yargıç.
 - b. Büyük Daireye havale talebi ele alınırken, bu davanın kabuledilebilirlik veya

esas? incelenmesinde yer almış her hangi bir yargıç kurulda yer alamaz.

- c. Havale talebiyle ilgili Sözleşmeci Devletin vatandaşı olan veya bu Devlet bakımından seçilmiş olan bir yargıç, kurul tarafından bu talebin incelenmesi sırasında kurulun üyesi olamaz. İlgili Sözleşmeci Devlet tarafından İÇTÜZÜĞÜN 29 veya 30. maddeleri gereğince görevlendirilmiş olan bir seçilmiş yargıç da aynı şekilde bu talebin incelenmesine katılamaz.
- d. Yukarıdaki (b) veya (c) bendlerinde gösterilen sebeplerle kurulda görev yapamayacak olan bir kurul üyesinin yerine, kurulda altı ay süreyle görev yapmak üzere Bölümlerden seçilmiş yargıçlar arasından rotasyonla görevlendirilmiş bir yedek yargıç görev yapar.

Madde 25. Bölümlerin kuruluşu

1. Sözleşme'nin 26. maddesinin (b) bendinde öngörülen Daireler (bu İÇTÜZÜKTE "Bölümler" olarak adlandırılmıştır) Mahkeme Başkanının hazırladığı bir öneri üzerine Mahkeme genel kurulu tarafından, 8. maddedeki başkanlık seçiminden başlamak üzere üç yıllık bir süre için kurulur. En az dört Bölüm bulunur.
2. Her yargıç bir Bölümün üyesidir. Bölümler, coğrafya ve cinsiyet açısından dengeli ve Sözleşmeci Devletler arasındaki değişik hukuk sistemlerini yansıtacak şekilde oluşturulur.
3. Bir yargıcın Mahkeme üyeliği, Bölümün oluşturulduğu dönemden önce sona ermesi halinde, bu yargıcın Bölümdeki yeri, Mahkeme üyesi olarak kendisinin yerine geçen yargıç tarafından doldurulur.
4. Mahkeme Başkanı şartların gerektirmesi halinde istisnaen Bölümlerin oluşumunda değişiklikler yapabilir.
5. Başkanının önerisi üzerine Mahkeme genel kurulu ilave bir Bölüm kurabilir.

Madde 26. Dairelerin oluşumu

1. Mahkeme'nin önüne getirilen davaların görülmesi için Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen yedi yargıçlı Daireler, Bölümlerin içinden aşağıdaki şekilde oluşturulur.
 - a. Her bir dava için Daire'de, İÇTÜZÜĞÜN bu maddesinin 2. fıkrası ve 28. maddenin 4. fıkrası saklı kalmak kaydıyla, Bölüm Başkanı ve ilgili Sözleşmeci Devlet nezninde seçilmiş yargıç yer alır. İlgili Sözleşmeci Devlet nezninde seçilmiş yargıç, İÇTÜZÜĞÜN 51 ve 52. maddelerine göre başvurunun gönderildiği Bölümün üyesi değilse, bu yargıç Sözleşme'nin 27. maddesinin 2. fıkrasına göre bu Daire'de re'sen (ex officio) yer alır. Bu yargıcın yer alamaması ve çekilmesi halinde İÇTÜZÜĞÜN 29. maddesi uygulanır.
 - b. Daire'nin diğer üyeleri, Bölüm Başkanı tarafından ilgili Bölümün üyeleri arasından rotasyon usulüyle görevlendirilir.
 - c. Bu surette görevlendirilmemiş olan Bölüm üyeleri, bu davada yedek yargıçlar olarak yer alır.
2. İlgili Sözleşmeci Devlet nezninde seçilmiş olan veya gerektiği taktirde başka bir seçilmiş yargıç veya İÇTÜZÜĞÜN 29 ve 30. maddelerine göre atanmış bir yargıç, hazırlık veya usul meseleleri için yapılan toplantılara katılmaktan Daire Başkanı tarafından muaf tutulabilir. Bu tür toplantılar için ilgili Sözleşmeci Devlet bu yargıç yerine, İÇTÜZÜĞÜN 29. maddesinin 1. fıkrasına göre birinci yedek yargıç atamış sayılır.
3. Davanın esasının görülmesine katılmış olan yargıçlar görev süreleri sona ermiş

olsa bile, davaya girmeye devam ederler.

Madde 27. Komiteler

1. Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrasına göre aynı Bölüm içinde üç yargıçlı Komiteler kurulur. Kaç tane Komite kurulacağına Bölüm Başkanlarına danıştıktan sonra Mahkeme Başkanı tarafından karar verilir.
2. Komiteler, Bölüm Başkanı hariç tutularak, Bölüm üyeleri arasında yapılacak rotasyonla on iki ay için kurulur.
3. Bir Komite üyesi olmayan Bölümdeki yargıçların, Komitede bulunamayan üyelerin yerini görev yapmaları istenebilir.
4. Her Komiteye, Bölümdeki kıdemli üyeler tarafından başkanlık yapılır.

Madde 28. Katılamama, çekilme veya muaf tutulma

1. Davada yer alması için davet edildiği halde engeli bulunan bir yargıç, mümkün olan en kısa sürede durumu Daire Başkanına bildirir.
2. Bir yargıç, aşağıdaki hallerde bir davaya bakamaz:
 - a. davada kendisinin, eşinin, anne babasının veya diğer yakın akrabalarının menfaatinin bulunması, taraflarla kişisel veya mesleki ilişkisinin veya astlık üstlük ilişkisinin bulunması;
 - b. daha önce aynı davada taraflardan birinin veya davada menfaati bulunan bir kimsenin görevlisi, avukatı veya danışmanı olarak veya başka bir ulusal veya uluslararası yargı yeri veya araştırma komisyonu üyesi olarak veya başka bir sıfatla hareket etmiş olması;
 - c. ad hoc yargıcın veya daha önce seçilmiş olup da İçtüzüğü'nün 26(3). fıkrasına göre görevi devam eden bir yargıcın siyasi veya idari faaliyetlerde bulunması veya bağımsızlığı veya tarafsızlığıyla bağdaşmayan bir mesleki faaliyette bulunması;
 - d. görüşlerini sözlü veya yazılı olarak kitle iletişim araçları vasıtasıyla, aleni faaliyetleri sırasında veya kendisinin tarafsızlığını olumsuz bir şekilde etkileyecek tarzda her hangi bir surette açıklamış olması;
 - e. başka her hangi bir sebeple, kendisinin bağımsızlığı veya tarafsızlığı üzerinde haklı bir tereddüt uyanması
3. Bir yargıç yukarıdaki nedenlerden biriyle veya özel bir sebeple davadan çekilmesi halinde bunu Daire Başkanına bildirir; Başkan bu yargıcı davaya katılmaktan muaf tutar.
4. Daire Başkanı, bir yargıcın davadan çekilmesini gerektirecek bir neden bulunduğunu düşünecek olursa, durumu ilgili yargıçla görüşür; aralarında uyuşmazlık bulunması halinde Daire karar verir. Daire'nin bu amaçla yapacağı müzakerelerde ve oylamada, bu yargıç yerine Daire'deki birinci yedek yargıç yer alır. İlgili bir Sözleşmecî Devlet bakımından yer alan bir yargıç bakımından da aynı kural uygulanır. Bu durumda ilgili Sözleşmecî Devlet birinci yedek yargıcı, İçtüzüğü'nün 29. maddesinin 1. fıkrası gereğince söz konusu yargıcın yerine atamış sayılır.
5. Yukarıda birinci ve üçüncü bendlerin gerektirdiği Daire Başkanına bildirilmesi saklı kalmak kaydıyla, bu hükümler Komite'ye katılan bir yargıç için de uygulanır.

Madde 29. Ad hoc yargıçlar

- 1.

- a. Bir Sözleşmeci Devlet bakımından seçilmiş bir yargıcın bulunmaması veya Dairede yer alamaması, davadan çekilmesi veya muaf tutulması halinde, Daire Başkanı o Devleti, seçilmiş başka bir yargıcı dava yargıcı olarak veya Sözleşme'nin 21. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip başka bir kimseyi bir ad hoc yargıç olarak atamak isteyip istemediğini, atamak istediği takdirde söz konusu kişinin adını bildirmeye davet eder.
 - b. Bu suretle atanan kişinin Dairede bulunmaması ve çekilmesi halinde de aynı kural uygulanır.
 - c. Bir ad hoc yargıç, Sözleşme'nin 21. maddesinin 1. fıkrasında gerekli görülen niteliklere sahip olmalı, İÇTÜZÜĞÜN 28. maddesinde gösterilen her hangi bir sebeple yer almasına engel bir hal bulunmamalı ve İÇTÜZÜĞÜN 4. maddesindeki hazır bulunma ve katılma şartlarını yerine getirebilecek durumda bulunmalıdır.
2. İlgili Sözleşmeci Devletin otuz gün içinde veya Daire Başkanı tarafından uzatılan süre içinde yanıt vermemesi halinde, atamada bulunma hakkından feragat ettiği kabul edilir. Daire, ilgili Sözleşmeci Devletin ad hoc yargıç olarak atadığı ikinci kişinin de bu maddenin 1(c) bendinde yer alan şartları yerine getirmediği sonucuna varması halinde, ilgili Sözleşmeci Devletin atama hakkından feragat ettiği kabul edilir.
 3. Daire Başkanı, İÇTÜZÜĞÜN 54. maddesinin 2. fıkrasına göre ilgili Sözleşmeci Devlete başvuru uyarısı yapılmaya kadar, Devleti bu maddenin 1. fıkrasının (a) bendine göre atama yapmaya davet etme kararı vermeyebilir. Bu durumda atama işlemi askıda bulunduğu sırada, ilgili Sözleşmeci Devletin seçilmiş yargıcın yerine birinci yedek yargıcı atamış olduğu kabul edilir.
 4. Bir ad hoc yargıç, yargıç olarak atanmasından sonra davanın görüleceği ilk oturumun açılışında, İÇTÜZÜĞÜN 3. maddesinde öngörülen yemini eder veya andı içer. Bu beyan tutanağa geçirilir.
 5. Ad hoc yargıçlar Mahkeme'de hazır bulunurlar ve İÇTÜZÜĞÜN 26. maddesinin 2. fıkrası saklı kalmak kaydıyla, Dairenin toplantılarına katılırlar.

Madde 30. Ortak menfaat

1. İki veya ikiden çok başvuru Tarafın veya davalı Tarafların ortak bir menfaati bulunuyorsa, Mahkeme Başkanı tarafları, ilgili Sözleşmeci Devletler nezninde seçilmiş olup re'sen katılması istenecek ortak menfaat yargıcı olarak, tek bir yargıcı tayin etmeye davet edebilir. Tarafların anlaşamamaları halinde Başkan, Taraflarca önerilen yargıçlar arasından kur'a ile bir ortak menfaat yargıcı seçer.
2. Daire Başkanı, bu İÇTÜZÜĞÜN 54(2). fıkrasına göre başvurunun tebliğine kadar, ilgili Sözleşmeci Tarafların tayinde bulunmasını istemeyebilir.
3. Ortak menfaatin varlığı veya bununla ilgili bir mesele hakkında bir uyuşmazlık çıkması halinde, Daire, gerekirse ilgili Sözleşmeci Devletlerden yazılı görüşlerini aldıktan sonra bir karar verir.

BAŞLIK II – USUL

Bölüm I – Genel Kurallar

Madde 31. İÇTÜZÜĞE AYKIRI DAVRANMA İMKANI

Bu Başlık altındaki hükümler, belirli bir davanın görülmesi sırasında Mahkeme'nin, gerektiği takdirde taraflara danışarak, İÇTÜZÜĞE AYKIRI DAVRANMASINI ENGELLEMİZ.

Madde 32. Uygulama yönergeleri

Mahkeme Başkanı, özellikle duruşmada bulunma ve dilekçelerin veya diğer belgelerin dosyaya girmesiyle ilgili uygulama yönergeleri çıkarabilir.

Madde 33. Belgelerin aleniyeti

1. Bu İçtüzüğün 62. maddesinde öngörülen dostane çözüm görüşmeleri çerçevesinde verilen belgeler hariç, bir başvuruyla ilgili olarak taraflarca veya bir üçüncü tarafça Yazı İşlerine verilen bütün belgeler, Daire Başkanı bu maddenin 2. fıkrasında belirtilen sebeplerle kendiliğinden veya taraflardan birinin veya ilgili bir kimsenin talebi üzerine başka türlü karar vermedikçe, alenidir.
2. Bir belgenin tümünün veya bir kısmının aleniyeti, çocukların menfaati ve tarafların özel yaşamının korunması için gerekli olması halinde veya Başkanın görüşüne göre aleniyetin adalete zarar vereceği özel koşullarda mutlaka gerekli olduğu ölçüde, demokratik bir toplumda ahlaki, kamu düzenini veya milli güvenliği korumak için sınırlanabilir.
3. Bu maddenin 1. fıkrasına göre gizlilik kararı alınması talebi, gerekçeli olmak ve belgelerin tümünden mi yoksa bir kısmından mı aleniyetin kaldırılmasının talep edildiği belirtilmek zorundadır.
4. Daire tarafından verilen kararlar veya sonkararlar alenidir. Mahkeme, İçtüzüğün 53(2). fıkrasına göre Komiteler tarafından alınan kararlar hakkında genel bilgileri periyodik olarak alenileştirir.

Madde 34. Kullanılacak diller

1. Mahkeme'nin resmi dilleri İngilizce ve Fransızca'dır.
2. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan başvurularla ilgili olarak, bir başvuru hakkında Sözleşmeci Devlete İçtüzük hükümlerine göre haber verilinceye kadar, başvuru veya temsilcileri tarafından Mahkeme'nin resmi dillerinden birinde verilmeyen sözlü sunum veya yazılı dilekçeler, Sözleşmeci Devletlerin resmi dillerinden biriyle verilir. Bir Sözleşmeci Taraf bu İçtüzük hükümlerine göre bir başvurudan haberdar edilmiş veya uyarı verilmiş ise, başvuru ve buna ekli bütün belgeler, başvuru tarafından Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğüne verildiği dilde o Devlete iletilir.
3.
 - a. Sözleşmeci Devletin resmi dillerinden birinin kullanılmasına devam edilmesi için Daire Başkanı tarafından izin verilmedikçe, duruşma konusunda veya bir başvurunun bir Sözleşmeci Devlete duyurulmasından sonra başvuru veya temsilcileri tarafından verilen bütün iletiler ile sözlü veya yazılı sunumlar, Mahkeme'nin resmi dillerinden birinde verilir.
 - b. Böyle bir iznin verilecek olursa, davanın düzgün bir şekilde görülmesi için Daire Başkanının gerekli görmesi halinde, Yazı İşleri Müdürlüğü başvuru veya beyanlarının sözlü ve yazılı sunumlarının tamamen veya kısmen sunuşlarının ve beyanlarının sözlü veya yazılı çevirisi için gerekli düzenlemeleri yapar.
 - c. Daire Başkanı bu konuda izin verilmesini istisnai olarak, bu tür düzenlemelerin masrafların tamamının veya bir kısmının başvuru tarafından ödenmesi koşuluna bağlayabilir.
 - d. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, bu fıkranın yukarıdaki bendlerine göre verilen her hangi bir karar, davanın Büyük Daireye havale edilmesi talepleri ile bir sonkararın İçtüzüğün 73, 79 ve 80. maddelerine göre yorumlanması veya düzeltilmesi talepleri dahil, davadaki bütün sonraki işlemler bakımından geçerliliğini sürdürür.

4.
 - a. Sözleşmeci bir Tarafın göndereceği bütün iletiler ve sözlü ve yazılı sunumlar, Mahkeme'nin resmi dillerinden birinde olur. Daire Başkanı, sözlü veya yazılı sunumları için ilgili Sözleşmeci Devlete resmi dillerinden birini kullanması için izin verebilir.
 - b. Böyle bir iznin verilmesi halinde, talep eden Taraf şu işlerinden sorumludur:
 - (i) yazılı savunmalarını Daire Başkanının belirleyeceği süre içinde, Mahkeme'nin resmi dillerinden birine çevrilmesini sağlayarak dosyaya sunmak. Süresi içinde Tarafın yazılı çeviriyi sunmaması halinde, Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü bu çeviri için gerekli düzenlemeleri yapar ve ücreti talep eden Tarafa yüklenir;
 - (ii) sözlü savunmalarının İngilizce'ye veya Fransızca'ya çevri masraflarını karşılar. Yazı İşleri Müdürlüğü bu çevirinin yapılması için de gerekli düzenlemeleri yapmaktan sorumludur.
 - c. Daire Başkanı, davaya taraf olan Sözleşmeci bir Tarafın yazılı savunmasıyla birlikte verdiği eklerin tümünün veya bazılarının veya konuyla ilgili diğer bazı belgelerin tamamının veya özetinin İngilizce veya Fransızca çevirisini belirli bir süre içinde sunması için talimat verebilir.
 - d. Bu bendin üstündeki bendler, İÇTÜZÜĞÜN 44. maddesine göre üçüncü tarafın müdahalede bulunması ve üçüncü tarafça resmi olmayan dil kullanılması halinde, gerekli değişikliklerle birlikte uygulanır.
5. Daire Başkanı davalı Sözleşmeci Devletin yaptığı yazılı sunuşun başvuru tarafından anlaşılabilmesini kolaylaştırmak için, yazılı sunuşun o Devletin resmi diline çevrilmesini sağlamaya davet edebilir.
6. Mahkeme önüne çıkan her hangi bir tanık, uzman veya başka bir kişi, iki resmi dilden birini yeterince konuşmıyorsa, kendi dilini kullanabilir. Bu durumda Yazı İşleri Müdürü, bu beyanların çevrilmesi için gerekli düzenlemeleri yapar.

Madde 35. Sözleşmeci Devletlerin temsili

Sözleşmeci Devletler, temsilcileri (Ajanları) tarafından temsil edilir; temsilci avukat veya danışman yardımı alabilir.

Madde 36. Başvurucuların temsili

1. Kişiler, hükümet dışı örgütler veya birey grupları, Sözleşme'nin 34. maddesine göre başvurularını, başlangıçta bizzat kendileri veya bir temsilci vasıtasıyla yapabilirler.
2. Bir başvurunun İÇTÜZÜĞÜN 54(2)(b) bendine göre davalı Sözleşmeci Devlete bildirilmesinden sonra, Daire Başkanı başka türlü karar vermedikçe, başvuru bu maddenin 4. fıkrasına göre temsil edilir.
3. Daire tarafından yapılmasına karar verilen bir duruşmada, Daire Başkanı istisnai hallerde başvuru sahibinin kendi davasını bizzat savunmasına izni vermedikçe, başvuru sahibinin, gerektiği takdirde bir avukat veya onaylanmış diğer bir temsilci tarafından temsil edilmesi zorunludur.
4.
 - a. Bu maddenin 2 ve 3. fıkralarına göre başvuru namına hareket edecek olan temsilcinin, Sözleşmeci Devletlerden birinde çalışmaya yetkili olan ve bu ülkelerden birinde ikamet eden bir avukat veya Daire Başkanı

tarafından onaylanmış bir kişi olması zorunludur.

- b. Daire Başkanı, istisnai durumlarda ve yargılamanın her hangi bir aşamasında, şartların veya avukatın yada yukarıdaki bende göre onaylanmış diğer kişinin tutumu nedeniyle, avukatın veya bu kişinin başvuruçuyu artık temsil edemeyeceğine veya kendisine yardımcı olamayacağına ve başvuruçunun başka bir temsilci araması gerektiğine karar verebilir.
- 5.
- a. Avukat veya diğer onaylanmış temsilcinin veya kendi davasını bizzat savunma izni isteyen başvuruçunun, aşağıdaki bend gereğince izin verilmiş olsa bile, Mahkeme'nin resmi dillerinden birini yeterince anlıyor olması gerekir.
 - b. Mahkeme'nin resmi dillerinden birinde kendisini yeterince ifade etme yeterliliğine sahip değilse, Daire Başkanı tarafından İçtüzüğü'nün 34(3). fıkrasına göre, Sözleşmeciler Devletlerden birinin resmi dilini kullanmasına izin verilebilir.

Madde 37. Muhaberat, tebligatlar ve davetiyeler

1. Devlet temsilcileriyle veya tarafların avukatlarıyla yapılan muhaberat ve gönderilen tebligatlar, taraflarla yapılmış veya gönderilmiş sayılır.
2. Mahkeme, Devlet temsilcileri veya tarafların avukatları dışındaki kişilerle bir muhaberat, tebligat veya davetiye için, bu tür bir muhaberat, tebligat veya davetiyenin ülkesi üzerinde yapılacak Devletin Hükümetinin yardımının gerekli olduğunu düşünmesi halinde, Mahkeme Başkanı gerekli kolaylığı göstermesi için Hükümete doğrudan başvurabilir.

Madde 38. Dilekçeler

1. Bu İçtüzük gereğince, duruma göre Daire Başkanı veya raportör yargıç tarafından belirtilen süre geçtikten sonra, dosyaya girmesi için hiç bir yazılı beyan veya belge gönderilemez. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, öngörülen zaman sınırı dışında veya 32. maddeye göre yayınlanan uygulama yönergelerine aykırı olarak gönderilen bir yazılı beyan veya belge dosyaya konamaz.
2. Yukarıda birinci fıkrada öngörülen zaman sınırına uygun davranılması bakımından belgenin gönderildiği tarih gönderinin damgalandığı, eğer damga bulunmuyorsa, Yazı İşleri tarafından alındığı tarihtir.

Madde 38A. Usul sorunlarının incelenmesi

Daire kararını gerektiren bir usul sorunu, Daire Başkanı tarafından başka türlü karar verilmedikçe, davanın esasıyla eş zamanlı olarak ele alınır.

Madde 39. Geçici tedbirler

1. Daire veya gerekiyorsa Daire Başkanı, doğrudan kendisi veya bir tarafın veya ilgili her hangi bir kişinin talebi üzerine, tarafların menfaati veya önündeki davanın gereği gibi görülebilmesi için alınması gerektiğini düşündüğü geçici tedbirleri taraflara bildirebilir.
2. Bu tedbirlere ilişkin bildirimler Bakanlar Komitesine verilir.
3. Daire, bildirdiği bir geçici tedbirin uygulanmasıyla bağlantılı bir konu hakkında

tarafardan bilgi isteyebilir.

Madde 40. Bir başvurunun acil tebliği

Acil bir durumda Yazı İşleri Müdürü Mahkeme Başkanının izniyle, başka usul işlemlerinin yapılması saklı kalmak kaydıyla ve mümkün olan her türlü araçla, kendisine yapılan başvuru hakkında ilgili Sözleşmecî Devleti bilgilendirir ve başvurunun konusunu kısaca bildirir.

Madde 41. Öncelikli dava

Başvurular, incelenmeye hazır duruma geldikleri sırayla ele alınır. Ancak Daire veya Daire Başkanı, belirli bir başvuruya öncelik tanınmasına karar verebilir.

Madde 42. Eski md. 43 (Başvuruların birleştirilmesi ve eş zamanlı olarak incelenmesi)

1. Daire, tarafların isteği üzerine veya kendiliğinden, iki veya daha fazla başvurunun birleştirilmesine karar verebilir.
2. Dairenin başvuruların birleştirme konusunda karar verme yetkisi saklı kalmak kaydıyla, Daire Başkanı, taraflara danıştıktan sonra, aynı Dairenin görevlendirildiği başvuruların muhakemesinin aynı anda yapılmasına karar verebilir.

Madde 43. Eski md. 44 (Davanın düşmesi ve yeniden kayda alınması)

1. Mahkeme, yargılamanın her hangi bir aşamasında, Sözleşme'nin 37. maddesine göre bir davanın düşmesine karar verebilir.
2. Bir başvuru Sözleşmecî Taraf, Yazı İşleri Müdürüne davaya devam etme niyetinde olmadığını bildirdiği zaman, davayla ilgili diğer Sözleşmecî Taraf veya Tarafların buna katılmaları halinde, Daire, Sözleşme'nin 37. maddesine göre davanın düşmesine karar verebilir.
3. Kabul edilebilir bulunmuş olan bir başvurunun düşmesi hakkındaki karar, son karar şeklinde verilir. Daire Başkanı kesinleşen son kararı, devam etmemeye, dostane çözüme veya sorunun başka bir şekilde çözümlenmiş olmasına ekli taahhütlerin yerine getirilmesini Sözleşme'nin 46(2). fıkrası gereğince gözetebilmesine imkan vermek için, Bakanlar Komitesine gönderir.
4. Mahkeme davanın düşmesine karar verdiği zaman, masrafları da takdir eder. Henüz Kabul edilebilirlik kararı verilmemiş bir davanın düşmesine dair kararda masrafların ödenmesine hükmedilmiş ise, Daire Başkanı bu kararı Bakanlar Komitesine gönderir.
5. Mahkeme, düşme kararı verdiği bir davanın yeniden kayda alınmasını haklı gösterecek istisnai şartların bulunduğu sonucuna varırsa, davayı yeniden kayda alır.

Madde 44. Üçüncü tarafın davaya müdahalesi

1.
 - a. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan bir başvuru, İctüzüğün 54(2)(b) bendi gereğince davalı Sözleşmecî Tarafa tebliğ edildiği zaman, Yazı İşleri Müdürlüğü başvurunun bir kopyasını, bu davada vatandaşı başvuru olan diğer Sözleşmecî Devlete de iletir. Yazı İşleri Müdürlüğü, davada bir

- duruşma yapılması kararını da yine bu şekilde Sözleşmeci Tarafa bildirir.
- b. Bir Sözleşmeci Taraf, Sözleşme'nin 36(1). fıkrasına göre yazılı görüş sunma veya duruşmada yer alma hakkını kullanmak isterse, bunu yukarıdaki fıkrada belirtilen iletim veya bildirimden itibaren en geç on iki hafta içinde, yazılı olarak Yazı İşleri Müdürlüğüne bildiri. İstisnai durumlarda, Daire Başkanı tarafından farklı bir süre tespit edilebilir.
2.
 - a. Bir başvuru, İÇTÜZÜĞÜN 51(1) fıkrası veya 54(2)(b) bendine göre davalı Sözleşmeci Tarafa bildirildikten sonra, Daire Başkanı, Sözleşme'nin 36(2). fıkrasında öngörüldüğü şekilde adaletin gereği gibi yerine getirilebilmesi amacıyla, davaya taraf olmayan bir Sözleşmeci Tarafı veya başvurucu olmayan ilgili bir kimseyi, yazılı görüşlerini sunmaya veya istisnai hallerde duruşmada yer almaya davet edebilir veya buna izin verebilir.
 - b. Bu iş için izin talebi, başvurunun davalı Sözleşmeci Tarafa bildirilmesinden sonraki en geç on iki hafta içinde, gereği gibi gerekçeli ve İÇTÜZÜĞÜN 34(4). fıkrasında öngörüldüğü şekilde resmi dillerden biriyle yazılı olarak sunulur. İstisnai durumlarda, Daire Başkanı farklı bir süre tespit edebilir.
 3.
 - a. Büyük Daire tarafından görülecek davalarda yukarıda öngörülen süreler, İÇTÜZÜĞÜN 72(1). fıkrasına göre Dairenin yargı yetkisinden Büyük Daire lehine vazgeçme kararının veya İÇTÜZÜĞÜN 73(2). fıkrasına göre Büyük Daire kurulunun bir tarafın davanın Büyük Daire önüne getirilmesi talebini kabul etme kararının taraflara bildirilmesinden itibaren başlar.
 - b. Bu madde belirtilen süreler, yeterli sebep gösterilmesi halinde, Daire Başkanı tarafından istisnai olarak uzatılabilir.
 4. Bu maddenin 2(a) bendindeki bir davet veya verilen izin, süre dahil, Daire Başkanının belirteceği şartlara tabidir. Bu şartlara uyulmadığı takdirde, Başkan, verilen görüşün dosyaya girmemesine veya gerekli gördüğü ölçüde duruşmaya katılmanın sınırlandırılmasına karar verebilir.
 5. Yazılı görüşler, İÇTÜZÜĞÜN 34(4). fıkrasındaki resmi dillerden biriyle hazırlanır. Bu görüşler, Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından davanın taraflarına gönderilir; taraflar, süre dahil, Daire Başkanı tarafından belirlenen şartlara tabi olarak, yazılı şekilde veya gerektiği takdirde duruşma cevap verebilir.

Madde 44A. Mahkeme ile işbirliği yapma yükümlülüğü

Yargılama sırasında taraflar bütünüyle işbirliği yapmakla ve özellikle adaletin gereği gibi yerine getirilmesi için Mahkeme'nin yapılmasını gerekli gördüğü şeyleri yapmakla yükümlüdürler. Bu görev, böyle bir işbirliğinin gerekli olması halinde, davaya taraf olmayan Sözleşmeci Devletler bakımından da geçerlidir.

Madde 44B. Mahkeme'nin bir emrine uymama

Davanın görülmesiyle ilgili olarak Mahkeme'nin verdiği bir emrine taraflardan birinin uymaması halinde, Daire Başkanı gerekli gördüğü her türlü tedbiri alabilir.

Madde 44C. Etkili bir şekilde katılmama

1. Taraflardan biri Mahkeme tarafından istenen bir bilgiyi vermez veya bir delili göstermez veya konuyla ilgili bilgiyi kendiliğinden açığa çıkarmaz veya her ne suretle olursa olsun yargılamaya etkili bir şekilde katılmaz ise, Mahkeme bu durumdan gerekli gördüğü sonucu çıkarsayabilir.
2. Sözleşmeci bir davalı Devletin yargılamaya katılmayı reddetmesi veya etkili bir

şekilde katılmaması, kendiliğinden Dairenin başvurusunun incelenmesine devam etmemesi için bir gerekçe olamaz.

Madde 44D. Bir tarafın uygunsuz sunuşta bulunması

Taraflardan birinin temsilcisinin istismar edici, anlamsız, sebepsiz, yanıltıcı veya uzun uzadıya sunuşlarda bulunması halinde, Daire Başkanı bu temsilciyi yargılamadan çıkarabilir, sunuşlarını kısmen veya tamamen reddedebilir veya Sözleşme'nin 35(3). fıkrasını da göz önünde tutarak, gerekli gördüğü her hangi bir tedbiri alabilir.

Madde 44E. Başvuruyu izlememe

Bir başvuru Sözleşmeci Taraf veya bir bireysel başvuru başvurusunu izlemeyecek olursa, Sözleşme'nin 37(1)(a) bendine uygun olarak, İçtüzüğü'nün 43. maddesi gereğince davanın düşmesine karar verebilir.

Bölüm II – Davanın Açılması

Madde 45. İmzalar

1. Sözleşme'nin 33 veya 34. maddelerine göre yapılan bir başvuru yazılı olarak sunulur ve başvuru veya başvuru temsilcisi tarafından imzalanır.
2. Bir başvurunun hükümet dışı bir örgüt veya bir bireyler grubu tarafından yapılması halinde, başvuru bu örgütü veya grubu temsil etmeye yetkili kişiler tarafından imzalanır. Bir başvuruyu imzalayan kişinin yetkisi olup olmadığı sorunu hakkında ilgili Daire veya Komite karar verir.
3. Başvuruların İçtüzüğü'nün 36. maddesine göre temsil edilmeleri halinde, temsilci veya temsilcilerin yetki belgesi veya yetkilendirme yazısı eklenir.

Madde 46. Devlet başvurularının içeriği

Mahkeme önüne bir dava getirmek isteyen Sözleşmeci bir Devlet veya Devletler, aşağıdaki hususları içeren bir başvuruyu Yazı İşleri Müdürlüğüne gönderirler:

- a. aleyhine başvuru yapılan Sözleşmeci Devletin adı;
- b. maddi olaylara ilişkin bir açıklama;
- c. iddia edilen Sözleşme ihlal(ler)inin ve dayanaklarına ilişkin bir açıklama;
- d. Sözleşme'nin 35(1). fıkrasında belirtilen kabuledilebilirlik kriterlerine (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süre kuralına) uyulduğuna ilişkin bir açıklama;
- e. başvurunun amacı ve zarar gördüğü iddia edilen taraf veya taraflar namına Sözleşme'nin 41. maddesine göre istenen adil karşılıkla ilgili genel bir talebin genel olarak belirtilmesi; ve
- f. Devlet temsilcisi ve temsilcileri olarak atanan kişilerin ad ve adresleri;

ve bunların yanında

- g. ilgili her türlü belgenin ve özellikle başvurunun konusuyla ilgili yargısal olan veya olmayan kararların birer kopyası.

Madde 47. Bireysel başvurunun içeriği

1. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan bir başvuru, Mahkeme Başkanı başka türlü karar vermedikçe, Yazı İşleri Müdürlüğü'nün hazırladığı başvuru formu ile yapılır. Başvuruda şunlar yer alır:
 - a. başvuru sahibinin adı, doğum tarihi, milliyeti, cinsiyeti, mesleği ve adresi;
 - b. temsilcisi varsa, temsilcisinin adı, mesleği ve adresi;
 - c. aleyhine başvuru yapılan Sözleşmeci Devletin veya Devletlerin adı;
 - d. maddi olaylara dair özlü bir açıklama;
 - e. iddia edilen Sözleşme ihlal(ler)ine ve dayanaklarına dair özlü bir açıklama;
 - f. başvuru sahibinin Sözleşme'nin 35(1). fıkrasında belirtilen kabuledilebilirlik kriterlerine (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süre kuralına) uyduğuna dair özlü bir açıklama; ve
 - g. başvurunun amacı;

ve bunların yanında

 - h. ilgili her türlü belgenin ve özellikle başvurunun konusuyla ilgili yargısal olan veya olmayan kararların birer kopyası.
2. Başvurucular ayrıca:
 - a. Sözleşme'nin 35(1). fıkrasındaki kabuledilebilirlik kriterlerinin (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süre kuralı) yerine getirildiğini göstermek amacıyla bilgi ve özellikle yukarıdaki birinci fıkranın (h) bendinde sözü edilen belgeleri ve kararları sağlarlar; ve
 - b. şikayetlerini başka uluslararası soruşturma ve çözüm organları önüne götürüp götürmediğini bildirirler.
3. Kimliklerinin açıklanmasını istemeyen başvurucular, Mahkeme önündeki yargılama hakkında kamunun bilgi edinmesi şeklindeki normal kuraldan ayrılmayı haklı kılacak sebepleri belirtir ve bir beyanda bulunur. Daire Başkanı kimliğin saklı tutulmasına istisnai ve gerçekten gerekli hallerde izin verebilir.
4. Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen şartlara uyulmaması, Mahkeme'nin başvuruyu incelememesi sonucunu doğurabilir.
5. Başvuru sahibinin başvurunun konusunu, özet şeklinde de olsa ilettiği ilk mektubun tarihi, kural olarak başvurunun yapıldığı tarih olarak kabul edilir. Bununla birlikte Mahkeme, haklı bir sebep bulunması halinde, başka bir tarihi kabul başvuru tarihi olarak edebilir.
6. Başvurucular adreslerinde ve başvuruyla ilgili koşullardaki her hangi bir değişikliği Mahkeme'ye bildirirler.

Bölüm III – Raportör Yargıçlar

Madde 48. Devlet başvuruları

1. Sözleşme'nin 33. maddesine göre bir başvuru yapıldığında, davayı görmek üzere oluşturulan Daire, bir veya birden fazla yargıcı raportör(ler) olarak görevlendirir. Raportör(ler), ilgili Sözleşmeci Devletlerin yazılı cevaplarını aldıktan sonra kabuledilebilirlik hakkında bir rapor hazırlar(lar).
2. Raportör yargıç(lar) bu raporları, taslakları ve Dairenin görevini yerine getirmesi sırasında yardımcı olacak diğer belgeleri Daire'ye sunar(lar).

Madde 49. Bireysel başvurular

1. Bir başvuru sahibinin bizzat kendisi tarafından sunulan materyalin, başvurunun kabuledilemez olduğunu ve başvurunun düşürülmesi gerektiğini ortaya koyması

- halinde, aksine özel bir sebep bulunmadıkça, bu başvuru bir Komite tarafından görülür.
2. Sözleşme'nin 34. maddesine göre bir başvuru yapıldığında ve bu başvurunun bir Daire tarafından görülmesi uygun görüldüğünde, davayı görmekle görevlendirilen Bölümün Başkanı, başvuruyu inceleyecek olan bir Raportör Yargıç görevlendirir.
 3. Raportör Yargıçlar başvuruları incelerken,
 - a. maddi bir olayla ilgili olduğunu düşündükleri bilgi, belge veya materyalleri, belirlenen süre içinde sunmalarını taraflardan isteyebilirler;
 - b. başvurunun bir Daire tarafından incelenmesi şeklinde Bölüm Başkanının talimatı yoksa, başvurunun bir Komite tarafından mı yoksa Daire tarafından mı görüleceğine karar verirler;
 - c. hazırladıkları raporları, taslakları ve Daireye veya Daire Başkanına görevlerini yaparken yardımcı olacak diğer belgeleri sunarlar.

Madde 50. Büyük Dairedeki yargılamada

Bir davanın Sözleşme'nin 30 veya 43. maddelerine göre Büyük Daire önüne getirilmesi halinde, Büyük Daire Başkanı, Büyük Dairenin bir, Devlet başvurusu halinde bir veya birden fazla üyesini Raportör Yargıç olarak görevlendirir.

Bölüm IV – Kabuledilebilirlik Yargılaması

Devlet Başvuruları

Madde 51. Başvuruların dağılması ve daha sonra izlenecek usul

1. Sözleşme'nin 33. maddesine göre bir başvuru yapıldığı zaman, Mahkeme Başkanı hemen bu başvuruyu davalı Sözleşmeci Devlete tebliğ eder ve başvuruyu ilgili olarak Bölümlerden birini görevlendirir.
2. İÇTÜZÜĞÜN 26(1)(a) bendine göre başvuru Devlet ve davalı Devlet bakımından seçilmiş olan yargıçlar davayı görmek üzere oluşturulan Dairede re'sen (ex officio) yer alırlar. Başvuru birden fazla Sözleşmeci Devlet tarafından yapılmış ise veya Sözleşmeci Devletler tarafından İÇTÜZÜĞÜN 42. maddesine göre birlikte incelenebilecek nitelikte aynı konuda birden fazla başvuru yapılmış ise, İÇTÜZÜĞÜN 30. maddesi uygulanır.
3. Bir Bölümün görevlendirilmesi üzerine, Bölüm Başkanı, 26(1). fıkrasına göre bir Daire oluşturur ve davalı Sözleşmeci Devleti kabuledilebilirlik hakkında yazılı görüşlerini bildirmeye davet eder. Bu suretle elde edinilen görüşler, Yazı İşleri Müdürü tarafından başvuru Sözleşmeci Devlete iletilir; başvuru Devlet cevap olarak kendi görüşleri sunabilir.
4. Başvuru hakkında kabuledilebilirlik kararı verilmesinden önce, Daire veya Daire Başkanı tarafları daha başka yazılı görüşler sunmaya davet edebilir.
5. Bir veya daha fazla Sözleşmeci Devletin talebi üzerine veya Dairenin kendiliğinden karar vermesi halinde, kabuledilebilirlik konusunda bir duruşma yapılır.
6. Daire Başkanı yazılı ve gerektiği taktirde sözlü usulü tespit etmeden önce Taraflara danışır.

Bireysel Başvurular

Madde 52. Başvuruların Bölümlere dağılması

1. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan bir başvuruya üzerine, Mahkeme Başkanı bir Bölümü görevlendirir; Mahkeme Başkanı bu görevlendirme sırasında davaların Bölümler arasında adil dağılımı için çaba gösterir.
2. Sözleşme'nin 27(1). fıkrasında öngörülen yedi yargıçlı Daire, İçtüzüğün 26. maddesinin birinci fıkrasına göre ilgili Bölüm Başkanı tarafından oluşturulur.
3. Yukarıdaki fıkraya göre bir Daire oluşturuluncaya kadar, Bölüm Başkanı bu İçtüzükte Daire Başkanına verilen bütün yetkileri kullanır.

Madde 53. Komite önündeki usul

1. Davalı Devlet bakımından seçilmiş yargıç Komite üyesi değil ise, Komite müzakerelerine katılmaya davet edilebilirler.
2. Bir başvuru hakkında daha fazla inceleme yapmadan kabuledilemezlik veya davanın düşmesi kararı verilebilecek olması halinde, Komite, başvuru hakkında Sözleşme'nin 28. maddesine göre oybirliğiyle kabuledilemezlik veya davanın düşmesi kararı verebilir. Bu karar kesindir. Başvurucuya bir mektupla Komite kararı hakkında bilgi verilir.
3. Bu maddenin 2. fıkrasına göre bir karar verilememiş ise, başvuru İçtüzüğün 52(2). fıkrasına göre oluşturulan Daireye gönderilir.

Madde 54. Daire önündeki usul

1. Daire hemen, başvurunun kabuledilemez olduğuna ve davanın düşmesine karar verebilir.
2. Ya da Daire veya Daire Başkanı,
 - a. maddi olaylarla ilgili olduğunu düşündüğü bilgi, belge veya diğer materyalleri sunmalarını taraflardan isteyebilir;
 - b. davalı Devlete başvuruyu iletir ve başvuru hakkındaki görüşlerini bildirmeye davet eder; davalı Devletin görüşlerini aldıktan sonra, başvurucuyu buna cevap vermeye davet edebilir;
 - c. tarafları daha başka yazılı görüşlerini bildirmeye davet edebilir.
3. Daire, kabuledilebilirlik kararı vermeden önce, tarafların talebi üzerine veya kendi isteğiyle, Sözleşme'deki görevlerinin yerine getirilmesi için bir duruşma yapılmasını gerekli gördüğü takdirde, duruşma yapmaya karar verebilir. Bu durumda Daire istisnai olarak aksine karar vermedikçe, taraflar başvurunun esasıyla ilgili sorunlar hakkında da görüşlerini bildirmeye de davet edilirler.

Madde 54A. Kabuledilebilirlik ve esasın birlikte incelenmesi

1. Daire, İçtüzüğün 54(2)(b) bendi gereğince bir davalı Devlete başvuruyu tebliğ etmeye karar verirken, Sözleşme'nin 29(3). fıkrasına göre davanın kabuledilebilirlik ve esasını aynı anda incelenmeye de karar verebilir. Böyle durumlarda taraflardan görüşlerine, adil karşılıkla ilgili taleplerini ve dostane çözümle ilgili tekliflerini de eklemeleri istenir. İçtüzüğün 60 ve 62. maddeleri, ayrıntılardaki farklılıklarla birlikte, burada da uygulanır.
2. Dostane çözüme veya başka bir çözüme varılamazsa ve Daire de tarafların iddia ve savunmaları ışığında davanın kabuledilebilir olduğuna ve esas hakkında karara hazır olduğuna kanaat getirirse, kabuledilebilirlik hakkındaki kararını da içeren hemen bir sonkarar verir.
3. Daire uygun gördüğü takdirde, tarafları haberdar ettikten sonra, yukarıdaki 1. fıkrada belirtilen usulü uygulamaksızın, kabuledilebilirlik kararını da içeren bir

sonkararı hemen verecek şekilde yargılamayı sürdürür.

Devlet başvuruları ve bireysel başvurular

Madde 55. Kabuledilemezlik itirazları

Davalı Sözleşmeci Devlet, kabuledilemezlik konusundaki itirazını, itirazın özelliği ve şartları elverdiği ölçüde, İÇTÜZÜĞÜN 51 veya 54. maddelerinde öngörülen duruma göre, yazılı veya sözlü olarak, başvurunun kabuledilebilirliği hakkındaki görüşlerini sunarken ileri sürülmek zorundadır.

Madde 56. Daire kararı

1. Bir Daire kararında, kararın oybirliğiyle mi yoksa oy çokluğuyla mı alındığı belirtilir ve kararın gerekçeleri gösterilir.
2. Daire kararı Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından başvurucuya iletilir. Karar ayrıca ilgili Sözleşmeci Devlet veya Devletler ile bu İÇTÜZÜK hükümlerine uyarınca başvurunun yapıldığından haberdar edilen üçüncü kişilere de gönderilir.

Madde 57. Kararın dili

1. Mahkeme, bir kararın her iki resmi dilde verilmesini kararlaştırmadıkça, bütün kararlar İngilizce veya Fransızca olarak verilir.
2. Bu kararlar, İÇTÜZÜĞÜN 78. maddesinde öngörüldüğü şekilde, Mahkeme'nin resmi kararlar dergisinde her iki resmi dilinde yayınlanır.

Bölüm V – Başvurunun kabul edilmesinden sonraki yargılama

Madde 58. Devlet başvuruları

1. Sözleşme'nin 33. maddesine göre yapılan bir başvurunun Daire tarafından kabul edilmesinden hemen sonra, Daire Başkanı ilgili Sözleşmeci Devletlere danışarak, davanın esası hakkında tarafların yazı görüşlerini bildirmeleri ve daha başka delil sunmaları için bir süre tayin eder. Ancak Başkan, Sözleşmeci Devletlerin anlaşmaları halinde, yazılı usulden vazgeçilmesine karar verebilir.
2. Bir veya birden fazla ilgili Sözleşmeci Devletin talep etmesi veya Dairenin kendisi karar vermesi halinde, esas hakkında duruşma yapılır. Daire Başkanı izlenecek sözlü usulü belirler.

Madde 59. Bireysel başvurular

1. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan bir başvurunun kabuledilebilir bulunmasından sonra, Daire veya Daire Başkanı tarafları daha başka delillerini ve yazılı görüşlerini sunmaya davet edebilir.
2. Başka türlü karar verilmedikçe, görüşlerini sunmaları için taraflara aynı süre verilir.
3. Daire, taraflardan birinin talebi üzerine veya kendiliğinden, Sözleşme'deki görevlerinin yerine getirilmesi için gerekli olduğunu düşünmesi halinde, esas

- hakkında duruşma yapılmasına karar verebilir.
4. Daire Başkanı, uygun gördüğü yazılı ve sözlü usulü tespit eder.

Madde 60. Adil karşılık talepleri

1. Sözleşme'deki bir hakkının Mahkeme tarafından ihlal edildiğinin tespit edilmesi halinde Sözleşme'nin 41. maddesine göre adil bir karşılığa hükmedilmesini isteyen bir başvurucu, bu yönde özel bir talepte bulunmalıdır.
2. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, başvurucu bütün taleplerini başlıklar altında ayrıntılı olarak ve destekleyici belgelerle birlikte, kendisine esas hakkındaki görüşlerini sunması için verilen süre içinde sunmak zorundadır.
3. Başvurucunun yukarıdaki fıkralardaki şartlara uymaması halinde, Daire talepleri bütünüyle veya kısmen reddedebilir.
4. Başvurucunun talepleri hakkında görüşünü bildirmesi için bu talepler davalı Hükümete iletilir.

Madde 61. kaldırılmıştır

Madde 62. Dostane çözüm

1. Dairenin veya Daire Başkanının talimatları gereğince hareket eden Yazı İşleri Müdürü, bir başvurunun kabuledilebilirliğine karar verilmesinden hemen sonra, Sözleşme'nin 38(1)(b) bendi gereğince sorun hakkında dostane bir çözüme ulaşılabilmesi amacıyla taraflarla ilişkiye geçer. Daire böyle bir çözümü kolaylaştırmak için uygun gördüğü tedbirleri alır.
2. Sözleşme'nin 38(2). fıkrası gereğince dostane çözüm görüşmeleri gizlidir ve tarafların ihtilafli yargılamadaki savlarını etkilemez. Bir dostane çözüme ulaşılması girişimleri çerçevesinde yapılan bir yazılı veya sözlü iletiye veya yapılan bir öneriye veya kabule, ihtilafli yargılama sırasında atıfta bulunulamaz veya dayanılmaz.
3. Daire, tarafların bir dostane çözüm üzerinde anlaştıkları konusunda Yazı İşleri Müdürü tarafından bilgilendirilecek olursa, ulaşılan çözümün Sözleşme ve bağlı protokollerde tanımlanan insan haklarına saygı esasına dayanan bir çözüm olduğunu belirledikten sonra, İçtüzüğü'nün 44(3). fıkrası gereğince, davanın düşmesine karar verir.
4. Yukarıdaki 2 ve 3. fıkralar, ayrıntılardaki farklılıklarla birlikte İçtüzüğü'nün 54A maddesindeki usulü de uygulanır.

Bölüm VI – Duruşmalar

Madde 63. Duruşmaların aleniliği

1. Bu maddenin 2. fıkrasına göre Daire, istisnai durumlarda re'sen veya taraflardan birinin veya ilgili kişinin talebi üzerine aksine karar vermedikçe, duruşmalar aleni olarak yapılır.
2. Çocukların menfaati ve tarafların özel yaşamının korunması için gerekli olması halinde veya Başkanın görüşüne göre aleniyetin adalete zarar vereceği özel koşullarda mutlaka gerekli olduğu ölçüde, demokratik bir toplumda ahlakı, kamu düzenini veya milli güvenliği korumak için, basın ve izleyenler duruşmadan çıkarılabilir.

3. Bu maddenin 1. fıkrasına göre gizlilik kararı alınması talebi, gerekçeli olmak ve belgelerin tümünden mi yoksa bir kısmından mı aleniyetin kaldırılmasının talep edildiği belirtilmek zorundadır.

Madde 64. Duruşmaların yürütülmesi

1. Daire Başkanı duruşmayı organize eder ve yönetir; Daire önünde konuşacak olanların konuşma düzenini tespit eder.
2. Daire önüne çıkan her hangi bir kimseye, bir Yargıç soru sorabilir.

Madde 65. Duruşmaya gelmeme

Taraflardan birinin yeterli sebep göstermeksizin duruşmaya gelmemesi halinde, Daire, duruşmaya devam etmenin adaletin gereği gibi dağıtılmasıyla bağdaşabileceğine kanaat getirdiği takdirde, duruşmaya devam edebilir.

Madde 66-69. kaldırılmıştır

Madde 70. Duruşma tutanakları

1. Daire Başkanının talimat vermesi halinde, Yazı İşleri Müdürü duruşma tutanaklarının tutmakla görevlidir. Tutanaklarda şunlar yer alır:
 - a. Daire'nin kompozisyonu;
 - b. Mahkeme önüne çıkan kişilerin listesi;
 - c. verilen ifadelerin, sorulan soruların ve verilen yanıtların metni;
 - d. duruşma sırasında alınan her hangi bir kararın metni.
2. Tutanakların tümü veya bir kısmı resmi olmayan dillerden birinde ise, Yazı İşleri Müdürü tutanakların resmi dillerden birine çevrilmesini sağlar.
3. Daire Başkanının veya Yazı İşleri Müdürünün kontrolüne tabi olarak, düzeltmeler yapabilmeleri için tutanakların birer kopyası tarafların temsilcilerine verilir; ancak tutanaklar üzerinde, söylenen sözlerin anlamını ve konuyla ilgisini değiştirecek değişiklikler yapılamaz. Daire Başkanını talimatları uyarınca Yazı İşleri Müdürü bu amaçla verilen izne bir zaman sınırı koyar.
4. Tutanaklar düzeltildikten hemen sonra, Daire Başkan ve Yazı İşleri Müdürü tarafından imzalanır ve onaylı belge haline gelirler.

Bölüm VII – Büyük Daire önündeki Yargılama

Madde 71. Usul hükümlerinin uygulanabilirliği

1. Daireler önündeki yargılamayı düzenleyen hükümler, ayrıntılardaki farklılıklarla birlikte (mutatis mutandis) Büyük Daire önündeki yargılamada da uygulanır.
2. Bir duruşma yapılmasıyla ilgili olarak İctüzüğün 54(3) ve 59(3). fıkralarında bir Daireye verilen yetkiler, Büyük Daire önündeki yargılama sırasında Büyük Daire Başkanı tarafından da kullanılabilir.

Madde 72. Bir Dairenin yargılama yetkisini Büyük Daireye bırakması

1. Bir Dairenin görmekte olduğu bir davada Sözleşme veya bağlı Protokollerin yorumlanmasını etkileyen ciddi bir sorun ortaya çıkması veya Dairenin önündeki sorunun çözümü Mahkeme'nin daha önceki bir içtihadı ile bağdaşmayacak bir sonuç yaratacak olması halinde, davanın taraflarından biri bu maddenin ikinci fıkrasına göre itiraz etmediği takdirde, Daire hüküm vermeden önceki her hangi bir aşamada, yargılama yetkisini Büyük Daireye bırakabilir. Yargılama yetkisini bırakma kararı için gerekçe gösterme zorunluluğu yoktur.
2. Yazı İşleri Müdürü, Dairenin yargılama yetkisini bırakma niyetinde olduğunu taraflara bildirir. Taraflar bu bildirimden yapılmasından itibaren bir ay içinde usulüne göre gerekçeli olarak Yazı İşleri Müdürlüğüne itiraz dilekçesi verebilirler. Bu şartları taşımayan bir itiraz Daire tarafından geçersiz kabul edilir.

Madde 73. Taraflardan birinin davanın Büyük Daireye gönderilmesi talebi

1. Davanın taraflarından biri istisnai olarak, Sözleşme'nin 43. maddesine göre, bir Daire tarafından hükmün verilmesi tarihinden itibaren üç ay içinde, davanın Büyük Daireye gönderilmesine ilişkin Yazı İşleri Müdürlüğüne yazılı bir talepte bulunabilir. Bu talepte, Sözleşme ve ona bağlı Protokollerin yorumlanmasını ve uygulanmasını etkileyen ciddi sorunun veya Büyük Daire tarafından incelenmesinin gerekli olduğu düşünülen genel nitelikte ciddi sorunun ne olduğu belirtilir.
2. İÇTÜZÜĞÜN 24(5). fıkrasına göre kurulan Büyük Dairenden beş yargıçlı bir kurul, bu talebi yalnızca dosya üzerinden inceler. Bu kurul sadece, davada böyle bir sorunun veya konunun ortaya çıktığını düşünmesi halinde, talebi kabul eder. Talebin reddedilmesi halinde gerekçe gösterme zorunluluğu yoktur.
3. Kurulun talebi kabul etmesi halinde, Büyük Daire dava hakkında bir sonkarar verir.

Bölüm VIII – Sonkararlar

Madde 74. Sonkararın içeriği

1. Sözleşme'nin 42 ve 44. maddelerinde sözü edilen bir sonkararda şunlar yer alır:
 - a. İlgili Daireyi oluşturan Daire Başkanının ve diğer yargıçların adları ile Yazı İşleri Müdürü ve Müdür Yardımcısının adları;
 - b. kararın alındığı ve açıklandığı tarihler;
 - c. tarafların kim oldukları;
 - d. Devlet temsilcilerinin, taraf avukatlarının ve danışmalarının adları;
 - e. izlenen usulün anlatımı;
 - f. dava konusu olaylar;
 - g. tarafların savunmalarının özeti;
 - h. hükmün hukuki gerekçeleri;
 - i. hüküm fıkraları;
 - j. eğer verilmiş ise masraflar hakkındaki karar;
 - k. çoğunluğu oluşturan yargıçların sayısı;
 - l. gerekli ise, hangi metnin orijinal olduğunun belirtilmesi.
2. Davanın görülmesinde yer alan bir yargıcın, karara kendi ayrıık görüşünü, aynı yöndeki görüşünü veya muhalif görüşünü veya kısa bir muhalefet beyanı ekleme hakkına sahiptir.

Madde 75. Adil karşılık konusundaki karar

1. Daire, bir davada Sözleşme'nin ihlal edildiği sonucuna vardığı takdirde, İçtüzüğü'nün 60. maddesine göre belirli bir talepte bulunulmuş ise ve sorun karara hazır ise, Mahkeme aynı karar için de Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanmasıyla ilgili de bir karar da verir; sorun karara hazır değilse, Daire bu sorunu tamamen veya kısmen saklı tutar ve diğer usul işlemlerine geçer.
2. Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanmasıyla ilgili karar verilirken, Daire mümkün olduğu kadar bu davanın esası hakkında karar vermiş olan yargıçlardan oluşur. İlk Daireyi oluşturmak mümkün olmazsa, Mahkeme Başkanı Daireyi kura çekerek tamamlar veya yeniden oluşturur.
3. Daire, Sözleşme'nin 41. maddesine göre adil karşılığa hükmederken, tayin edilen süre içinde bir çözüme ulaşamadığı takdirde hükmedilen miktara faiz uygulanmasına karar verebilir.
4. Zarar gören taraf ile zarardan sorumlu Sözleşmeci Devlet arasında bir anlaşmaya varıldığı hakkında Mahkeme'ye bilgi gelecek olursa, Mahkeme varılan bu anlaşmanın hakkaniyete uygunluğunu araştırır ve anlaşma hakkaniyete uygun ise, İçtüzüğü'nün 44. maddesinin ikinci fıkrasına göre davanın düşmesine karar verir.

Madde 76. Sonkararın dili

1. Mahkeme bir sonkararın her iki resmi dilde de verilmesine karar vermedikçe, bütün sonkararlar İngilizce veya Fransızca olarak verilir.
2. İçtüzüğü'nün 78. maddesi gereğince bu sonkararları Mahkeme'nin resmi kararlar dergisinde her iki resmi dilde yayınlanır.

Madde 77. Kararın imzalanması, açıklanması ve tebliği

1. Sonkararlar, Daire Başkanı ve Yazı İşleri Müdürü tarafından imzalanır.
2. Sonkararlar, Daire Başkanı veya görevlendirilen diğer bir yargıç tarafından aleni bir duruşmada okunabilir. Devlet temsilcileri ile tarafların temsilcileri, bu duruşmanın tarihi hakkında belirli bir süre önce bilgilendirilir. Aksi takdirde bu maddenin üçüncü fıkrasında öngörüldüğü şekilde tebliğ edilen sonkarar, bu kararın tefhimini oluşturur.
3. Sonkarar, Bakanlar Komitesine iletilir. Yazı İşleri Müdürü sonkararın onaylı birer örneğini taraflara, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine, üçüncü tarafa ve doğrudan ilgili üçüncü kişilere gönderir. Orijinal kopya usulüne göre imzalanıp mühürlenerek Mahkeme'nin arşivinde saklanır.

Madde 78. Sonkararların ve diğer belgelerin yayınlanması

Sözleşme'nin 44(3). fıkrasına göre Mahkeme'nin kesinleşen sonkararları, Yazı İşleri Müdürünün sorumluluğu altında, uygun biçimde yayınlanır. Yazı İşleri Müdürü ayrıca, seçilmiş sonkararlar ve kararlar ile yayınlanması Mahkeme Başkanı tarafından yararlı görülen belgelerin, resmi kararlar dergisinde yayınlanmasından da sorumludur.

Madde 79. Sonkararın yorumlanması talebi

1. Taraflardan biri, sonkararın açıklanmasından itibaren bir yıl içinde, sonkararın yorumlanması talebinde bulunabilir.
2. Bu talep Yazı İşleri Müdürlüğüne gönderilir. Talepte, sonkararın yorumlanması istenen hüküm fıkrası veya fıkraları açıkça belirtilir.
3. Esas hakkında karar vermiş olan Dairenin kendisi, sonkararın yorumlanmasını

gerektirecek bir husus bulunmadığı gerekçesiyle yorumlama talebini reddedebilir. İlk Daireyi oluşturmak mümkün değilse, Mahkeme Başkanı kura çekerek Daireyi tamamlar veya yeniden oluşturur.

4. Daire bu talebi reddetmezse, Yazı İşleri Müdürü talebi diğer tarafa veya taraflara gönderir ve Daire Başkanı tarafından tayin edilen süre içinde yazılı mütalaalarını sunmaya davet eder. Dairenin bir duruşma yapmaya karar vermesi halinde, Daire Başkanı duruşma için gün de tayin eder. Daire hüküm şeklinde bir karar verir.

Madde 80. Sonkararın düzeltilmesi talebi

1. Taraflardan biri, niteliği gereği sonkarar üzerinde belirleyici bir etkisi olan ve kararın tefhim edildiği tarihte Mahkeme tarafından bilinmeyen ve kendisi tarafından da bilinmesi mümkün olmayan bir olayın varlığını öğrendiği takdirde, bu olayı öğrendiği tarihten itibaren altı ay içinde Mahkemeden kararın düzeltilmesini talep edebilir.
2. Bu talepte hangi kararın düzeltilmesinin istendiği belirtilir ve birinci fıkrada aranan şartlara uyulduğunu göstermek için gerekli bilgilere yer verilir. Bu talebi destekleyen bütün belgelerin bir kopyası eklenir. Bu talep ve destekleyici belgeler Yazı İşleri tarafından dosyaya konur.
3. Esas hakkında kararı veren Dairenin kendisi, bu talebin incelenmesi için bir sebep bulunmadığı gerekçesiyle talebi reddedebilir. İlk Daireyi oluşturmak mümkün olmadığı takdirde, Mahkeme Başkanı kura çekerek Daireyi tamamlar veya yeniden oluşturur.
4. Daire bu talebi reddetmezse, Yazı İşleri Müdürü talebi diğer tarafa veya taraflara gönderir ve Daire Başkanı tarafından tayin edilen süre içinde yazılı mütalaalarını bildirmeye davet eder. Dairenin bir duruşma yapılmasına karar vermesi halinde, Daire Başkanı duruşma günü tayin eder. Daire hüküm şeklinde bir karar verir.

Madde 81. Kararlardaki ve sonkararlardaki hataların giderilmesi

Sonkararların düzeltilmesi ve başvuruların yeniden görülmesiyle ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, Mahkeme, bir kararı veya sonkararı açıkladığı tarihten itibaren bir ay içinde re'sen veya taraflardan birinin talebi üzerine, yazım hatalarını, hesap hatalarını ve açık yanlışlıkları giderebilir.

Bölüm IX – İstisari Mütalaalar

Madde 82.

Mahkeme, istisari mütalaalarla ilgili yargılamada, Sözleşme'nin 47, 48 ve 49. maddelerine ilave olarak aşağıdaki hükümleri uygular. Mahkeme ayrıca, bu İçtüzüğün uygulanmasını uygun gördüğü diğer hükümlerini de uygular.

Madde 83.

İstisari mütalaa talebi Yazı İşleri Müdürlüğüne gönderilir. Bu talepte Mahkeme'nin görüşü istenen sorun tam ve açık bir biçimde belirtilir, ve ayrıca şunlar yer alır:

- a. Bakanlar Komitesi'nin Sözleşme'nin 47. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen kararını kabul tarihi;
- b. Mahkeme'nin isteyeceği açıklamaları vermek üzere Bakanlar Komitesi tarafından

görevlendirilmiş olan kişi veya kişilerin adları ve adresleri.

Sorunu izah etmeye yarayabilecek bütün belgeler talebe eklenir.

Madde 84.

1. Talebi alan Yazı İşleri Müdürü, talebin birer kopyasını Mahkeme'nin bütün üyelerine iletir.
2. Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme'ye gönderecekleri yazılı görüşleri Mahkeme'nin alabileceğini Sözleşmeci Devletlere bildirir.

Madde 85.

1. Mahkeme Başkanı yazılı görüşlerin ve diğer belgelerin verilmesi için bir süre tayin eder.
2. Yazılı görüşler ve diğer belgeler Yazı İşleri Müdürüne gönderilir. Yazı İşleri Müdürü bunların birer kopyasını Mahkeme'nin bütün üyelerine, Bakanlar Komitesine ve her bir Sözleşmeci Devlete iletir.

Madde 86.

Mahkeme Başkanı yazılı usulün tamamlanmasından sonra, bir duruşma yapılarak, yazılı görüşlerini sunmuş olan Sözleşmeci Devletlere bu görüşlerini daha fazla geliştirmelerine fırsat verilmesinin gerekli olup olmadığına karar verir.

Madde 87.

1. Bir istişari mütalaa talebini görmek üzere Büyük Daire oluşturulur.
2. Büyük Daire bu talebi incelemenin Sözleşme'nin 47. maddesinde gösterildiği gibi kendi yetki alanına girmediğini sonucuna varırsa, bunu gerekçeli bir kararla açıklar.

Madde 88.

1. Gerekçeli kararlar ve istişari mütalaalar Büyük Daire tarafından oy çokluğuyla verilir. Bu mütalaalarda çoğunluğu oluşturan yargıç sayısı belirtilir.
2. Bir yargıç dilediği takdirde, Mahkeme'nin görüşünden ayrı olan kendi görüşünü, destekleyici görüşünü veya karşı görüşünü ekleyebilir.

Madde 89.

Gerekçeli karar veya istişari mütalaa, iki resmi dilden birinde, Büyük Daire Başkanı veya Başkan tarafından görevlendirilen bir diğer yargıç tarafından, Bakanlık Komitesine ve Sözleşmeci Devletler önceden haber verildikten sonra açık duruşmada okunur.

Madde 90.

İstişari mütalaa veya gerekçeli karar, Büyük Daire Başkanı ve Yazı İşleri Müdürü

tarafından imzalanır. Usulüne göre imzalanan veya mühürlenmiş orijinal metin Mahkeme arşivinde saklanır. Yazı İşleri Müdürü bunun onaylı birer örneğini Sözleşmeli Devletlere ve Avrupa Konseyi Genel Sekreterine gönderir.

Bölüm X – Adli Yardım

Madde 91.

1. Daire Başkanı, Sözleşme'nin 34. maddesine göre başvuru yapan başvurucunun talebi üzerine veya re'sen, İçtüzüğü'nün 54(3)(b) bendine göre, davalı Sözleşmeli Devletten başvurunun kabuledilebilirliği hakkında yazılı görüşlerin alındığı veya sunuş yapmaları için belirlenen süre dolduğu anda, başvurucuya davasını sunmasıyla bağlantılı olarak ücretsiz adli yardım sağlanmasına karar verebilir.
2. Başvurucuya davasını Daire önünde sunması için verilen adli yardım, İçtüzüğü'nün 96. maddesi saklı kalmak kaydıyla, kendisinin Büyük Daire önünde temsil edilmesi sırasında da devam eder.

Madde 92.

Adli yardım sadece, Daire Başkanının aşağıdaki noktalarda ikna olması halinde verilir:

- a. Daire önünde davanın gereği gibi görülmesi için adli yardım verilmesinin gerekli olması;
- b. yüklenilen masrafların tamamını veya bir kısmını karşılamak için başvurucunun yeterli mali imkanının bulunmaması.

Madde 93.

1. Yüklenilen masrafların tamamının veya bir kısmının karşılanması için başvurucuların yeterli mali imkanın bulunup bulunmadığını belirlemek için, başvuruculardan gelirlerini, malvarlıklarını ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler adına üstlendikleri mali taahhütleri, veya diğer mali yükümlülüklerini beyan edecekleri bir form doldurmaları istenir. Bu beyan yetkili ulusal makam veya merciler tarafından tasdik edilir.
2. İlgili Sözleşmeli Devletten bu konuda yazılı görüş bildirmesi istenir.
3. Yukarıda birinci ve ikinci fıkralardaki bilgiler alındıktan sonra, Daire Başkanı adli yardım sağlanıp sağlanmaması konusunda karar verir. Yazı İşleri Müdürü tarafları durumdan haberdar eder.

Madde 94.

1. İçtüzüğü'nün 36(4) fıkrasına göre atanmış avukatların ve diğer kişilerin ücretleri ödenir. Bu şekilde birden fazla temsilci varsa, bu kişilere ücretleri ödenir.
2. Adli yardım temsilcilerin sadece ücretlerini değil, ama aynı zamanda başvurucu veya atanmış temsilci tarafından yüklenilen yolculuk ve iâşe masraflarını ve gerekli diğer masraflarını da kapsar.

Madde 95.

Adli yardım verilmesi kararı üzerine Yazı İşleri Müdürü

- a. yürürlükteki adli yardım tarifesine göre ödenecek ücretin oranını;
- b. masraflar için ödenme düzeyini belirler.

Madde 96.

Daire Başkanı, İçtüzüğü'nün 92. maddesindeki şartların artık bulunmadığına kanaat getirdiği her an, adli yardım verilmesi kararını kaldırabilir veya değiştirebilir.

BAŞLIK III – GEÇİCİ HÜKÜMLER

Madde 97. Yargıçların görev süreleri

Sözleşme'nin 11. Protokolünün yürürlüğe girdiği tarihte Mahkeme üyesi olan yargıçların görev süreleri, Protokolün yürürlüğe girme tarihinden hesaplanır.

Madde 98. Bölüm Başkanlıkları

Sözleşme'nin 11. Protokolünün yürürlüğe girmesinden itibaren üç yıl için,

- a. aynı anda Mahkeme Başkan Yardımcıları olmayan iki Bölümün Başkanları ve Bölüm Başkan Yardımcıları, on sekiz aylık bir süre için seçilirler;
- b. Bölümlerin Başkan Yardımcıları hemen yeniden seçilmeyebilirler.

Madde 99. Mahkeme ve Komisyon ile ilişkiler

1. Sözleşme'nin 11. Protokolünün 5. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarına göre Mahkeme önüne getirilen davalarda Mahkeme, davanın görülmesi sırasında Komisyon'dan bir veya birden fazla üyesini temsilci olarak görevlendirmesini isteyebilir.
2. Yukarıdaki fıkrada sözü edilen davalarda Mahkeme, Sözleşme'nin eski 31. maddesine göre Komisyon'un kabul ettiği raporu dikkate alır.
3. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, davanın Mahkeme önüne getirilmesinden sona en kısa süre içinde sözü edilen Komisyon raporu Yazı İşleri Müdürü tarafından aleni duruma getirilir.
4. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, 11. Protokolün 5. maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarına göre Mahkeme önüne getirilen davaların Komisyondaki dava dosyasının geri kalan bölümü, bütün dilekçeler de dahil, gizliliğini sürdürür.
5. Komisyon'un delilleri topladığı ve fakat Sözleşme'nin eski 31. maddesine göre bir raporu henüz kabul edemediği davalarda, Mahkeme duruşma tutanaklarını, belgeleri ve Komisyon delegelerinin yaptıkları soruşturmadan edindikleri görüşleri dikkate alır.

Madde 100. Daire ve Büyük Daire yargılamaları

1. Sözleşme'nin 11. Protokolünün 5. maddesinin dördüncü fıkrasına göre Mahkeme önüne getirilen davalarda, Büyük Dairenin İçtüzüğü'nün 24(6). fıkrasına göre oluşturulan bir kurulu, dava dosyalarının sadece varolan içeriğine dayanarak, dava hakkında bir Dairenin mi yoksa Büyük Dairenin mi karar vereceğini tespit eder.

2. Dava hakkında Daire tarafından karar verilmesi halinde, karar 11. Protokolün 5. maddesinin dördüncü fıkrasına göre kesinleşir ve İÇTÜZÜĞÜN 73. maddesi uygulanmaz.
3. 11. Protokolün 5. maddesinin beşinci fıkrasına göre Mahkemeye gelen davalar, Mahkeme Başkanı tarafından Büyük Daireye gönderilir.
4. 11. Protokolün 5(5). fıkrasına göre Büyük Daireye gönderilen her bir dava için Büyük Daire, İÇTÜZÜĞÜN 24(3). fıkrasında sözü edilen grupların birinden rotasyonla görevlendirilen yargıçlarla tamamlanır.

Madde 101. Adli yardım verilmesi

İÇTÜZÜĞÜN 96. maddesi saklı kalmak kaydıyla, Sözleşme'nin 11. Protokolünün 5. maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarına göre Mahkeme önün getirilmiş davalarda Komisyon veya eski Mahkeme önündeki yargılama için adli yardım sağlanmasına dair verilmiş bir karar, başvurusunun Mahkeme önündeki temsili bakımından devam eder.

Madde 102. Sonkararı düzeltilmesi veya yorumlanması talebi

1. Taraflardan biri eski Mahkeme tarafından verilmiş olan bir kararın yorumlanması veya düzeltilmesi talebinde bulunması halinde, Mahkeme Başkanı duruma göre İÇTÜZÜĞÜN 51 veya 52. maddelerinde belirtilen koşullara göre Bölümlerden birini bu taleple görevlendirir.
2. İlgili Bölümün Başkanı, İÇTÜZÜĞÜN 80(3). fıkrasını dikkate almaksızın, bu talebi incelemek üzere yeni bir Daire oluşturur.
3. Oluşturulacak Dairede aşağıdaki kişiler re'sen (ex officio) yer alır:
 - a. Bölüm Başkanı;ve ilgili Bölümün üyesi olup olmadıklarına bakılmaksızın,
 - b. ilgili Sözleşmeciler Devlet bakımından seçilmiş yargıç veya, bu yargıç bulunamıyorsa, İÇTÜZÜĞÜN 29. maddesine göre atanmış bir yargıç;
 - c. kararı veren eski Mahkeme'de ilk Dairenin üyesi olup halen Mahkeme yargıçları olan yargıç.
4.
 - a. Dairenin diğer üyeleri, ilgili Bölümün üyeleri arasından kura çekmek suretiyle Bölüm Başkanı tarafından görevlendirilir.
 - b. Bu suretle görevlendirilmemiş olan Bölümün diğer üyeleri, yedek yargıçlar olarak davada yer alır.

BAŞLIK IV – SON HÜKÜMLER

Madde 103. Bir hükmün değiştirilmesi veya uygulanmaması

1. İÇTÜZÜĞÜN bir maddesi, Mahkeme genel kurulunda ele alınması için verilen bir önerge üzerine, bu önergenin Mahkeme'nin bütün üyelerinin üçte ikisi tarafından kabul edildikten sonra değiştirilebilir. Bir önerge, Mahkeme'nin bu önergeyi tartışacağı oturum tarihinden en az bir ay önce Mahkeme Yazı İşleri Müdürüne yazılı olarak verilir. Yazı İşleri Müdürü böyle bir önergeyi aldıktan sonra mümkün olan en kısa süre içinde bütün Mahkeme üyelerini bilgilendirir.
2. Mahkemenin iç işleyişi ile ilgili bir maddenin uygulanması, önceden bildirilmeyen bir önerge üzerine, ilgili Dairenin oybirliği ile alacağı bir kararla durdurulabilir. Bir

maddenin uygulanmasının durdurulması, bu durdurma ile gözetilen belirli bir amacın elde edilmesiyle sınırlı tutulur.

Madde 104. İÇTÜZÜĞÜN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİ

1. Bu İÇTÜZÜK 1 Kasım 1998 tarihinde yürürlüğe girer.
2. 8 Aralık 2000 tarihinde kabul edilen değişiklikler hemen yürürlüğe girmiştir. 17 Haziran 2002 ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde kabul edilen değişiklikler 1 Ekim 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 7 Temmuz 2003 tarihinde kabul edilen değişiklikler 1 Kasım 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 13 Aralık 2004 tarihinde kabul edilen değişiklikler 1 Mart 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 4 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen değişiklikler 3 Ekim 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 7 Kasım 2005 tarihinde kabul edilen değişiklikler 1 Aralık 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İÇTÜZÜĞE EK – (Soruşturmalarla ilgili)

Ek Madde 1. Soruşturma tedbirleri

1. Daire, kendiliğinden veya taraflardan birinin talebi üzerine, davanın maddi olaylarına açıklık getirmesini sağlayabileceğini düşündüğü soruşturma tedbirlerini alabilir. Daire, başka şeylerle birlikte, taraflardan yazılı delil sunmalarını isteyebilir; ifadeleri veya beyanlarının Dairenin görevi yerine getirmesine yardımcı olacağını düşündüğü bir kimseyi tanık veya uzman veya başka sıfatla dinlemeye karar verebilir.
2. Daire ayrıca, istediği bir kişi veya kurumdan, olayla ilgili görülebilecek her hangi bir konuda, bir görüş veya yazılı bir rapor vermesini isteyebilir.
3. Daire, davanın kabuledilebilir bulunmasından sonra veya istisnai olarak kabuledilebilirlik kararından önce, üyelerinden birini veya birkaçını veya Mahkeme'nin diğer yargıçlarını, yerinde inceleme veya soruşturma yapmaları veya başka bir biçimde delil toplamaları için görevlendirebilir. Daire bu delegasyona yardımcı olması için dışarıdan bağımsız uzmanlar atayabilir.
4. Bir delegasyon tarafından soruşturma tedbirleriyle ilgili bu Kısım hükümleri, ayrıntılardaki farklılıklar birlikte (mutatis mutandis), Dairenin bizzat yaptığı işlemlerde de uygulanır.
5. Bir Daire veya delegasyon soruşturmasının bir parçasını oluşturan işlemler, Daire Başkanı ve delegasyon başkanı başka türlü karar vermedikçe, gizli olarak yürütülür.
6. Daire Başkanı, uygun gördüğü takdirde, soruşturma işlemine katılması için üçüncü bir tarafı davet edebilir veya katılmasına izin verebilir. Başkan bu katılmanın koşullarını belirler ve bu koşullara uyulmadığı takdirde, katılımı kısıtlayabilir.

Ek Madde 2. Soruşturma tedbirleri konusunda tarafların yükümlülükleri

1. Başvurucu ve ilgili Sözleşmeci Taraf, soruşturma işlemlerinin yürütülmesinde Mahkeme'ye yardımcı olurlar.
2. Ülkesi üzerinde delegasyon tarafından yargılama işlemi yapılacak olan Sözleşmeci Taraf, yargılamanın düzgün bir şekilde yapılması için delegasyona gerekli kolaylıkları sağlar ve işbirliği yapar. Bu işbirliği ve kolaylıklar arasında, ülke içinde serbestçe dolaşabilme ve delegasyon, başvuru ve bütün tanık ve uzmanlar ile delegasyon tarafından dinlenebilecek diğer kişilerin güvenliğini yeterli ölçüde ve

tam olarak sağlamak yer alır. Bir kişi veya kuruluşun delegasyona verdiği bir ifade veya sağladığı yardım için her hangi bir olumsuz sonuçla karşılaşmaması için gerekli tedbirleri almak, ilgili Sözleşmecî Devletin sorumluluğundadır.

Ek Madde 3. Delegasyon önüne gelmeme

Huzura gelmesi gereken bir taraf veya diğer kimselerin gelmemeleri veya gelmek istememeleri halinde, delegasyon, yargılamaya devam etmenin adaletin usulüne göre dağıtılmasıyla bağdaşabilir olduğuna kanaat getirmesi şartıyla, yargılamaya devam edebilir.

Ek Madde 4. Delegasyon önünde yargılamanın yürütülmesi

1. Delegeler, Sözleşme veya bu İçtüzük tarafından Daireye verilmiş olan yetkileri kullanırlar ve önlerindeki yargılamanın kontrolün ellerinde tutarlar.
2. Delegasyon başkanı, delegasyon önünde yargılamaya başlanmadan önce, taraflarla veya onların temsilcileriyle bir hazırlık toplantısı yapılmasına karar verebilir.

Ek Madde 5. Delegasyon önündeki yargılamaya tanıkların, uzmanların ve diğer kişilerin çağrılmaları

1. Delegasyon tarafından dinlenecek olan tanıklar, uzmanlar ve diğer kişiler, Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından davet edilirler.
2. Davetiyede şunlar belirtilir:
 - a. davetiyenin çıkarıldığı ilgili dava;
 - b. araştırmanın, uzmanlık görüşünün ve Daire veya Daire Başkanı tarafından karar verilen diğer soruşturma işleminin konusu;
 - c. davet edilen kişiye ödenecek ücretle ilgili hükümler.
3. Taraflar tanıkların, uzmanların ve davet edilecek diğer kişilerin kimlikleri ve adresleri hakkında mümkün olduğu kadar yeterli bilgi verirler.
4. İçtüzüğün 37(2). fıkrasına göre, tanığın kendi ülkesi üzerinde ikamet ettiği bir Sözleşmecî Taraf, Dairenin kendisine gönderdiği davetiyeyi tanığa tebliğ etmekten sorumludur. Tebligatın mümkün olmaması halinde, Sözleşmecî Taraf bunun sebeplerini yazılı olarak bildirir. Sözleşmecî Taraf, kendi otoritesi veya kontrolü altında bulunan davet edilmiş kişilerin huzura gelmelerini sağlamak için gerekli tüm diğer tedbirleri alır.
5. Delegasyon başkanı, delegasyon önündeki yargılama işlemi sırasında tanıkların, uzmanların veya diğer kişilerin huzura gelmelerini isteyebilir. Eğer böyle bir istek varsa, ülkesi üzerinde yargılama işleminin yapıldığı Sözleşmecî Taraf, gelmeyi kolaylaştıracak tüm makul tedbirleri alır.
6. Sözleşmecî Tarafın isteği üzerine veya onun namına davet edilen bir tanığın, uzmanın veya diğer kişinin gelme masrafları, Daire tarafından başka türlü karar verilmemiş ise, ilgili Tarafça karşılanır. Delegasyon önünde yargılama işleminin yapılacağı Sözleşmecî Devletin ülkesinde tutulu bulunan böyle bir kimsenin gelme masrafları, Daire aksine başka türlü karar vermedikçe ilgili Tarafça karşılanır. Diğer bütün hallerde Daire, masrafların Avrupa Konseyi tarafından mı karşılanacağına, yoksa başvuruçunun mu veya kişinin gelmesini talep eden üçüncü tarafın mı üzerinde bırakılacağına karar verir. Her türlü durumda, bütün masrafların miktarı Daire Başkanı tarafından belirlenir.

Ek Madde 6. Delegasyon tarafından dinlenecek tanıkların veya uzmanların yemin vermeleri veya ant içmeleri

1. Her tanık, kimliği tespit edildikten sonra ve ifadesi alınmadan önce, aşağıdaki şekilde yemin eder veya ant içer:

"Gerçeği, sadece ve sadece gerçeği söyleyeceğime, şerefim ve vicdanım üzerine yemin ederim " veya "ant içerim".

Bu işlem tutanağa kaydedilir.

2. Her uzman, kimliği tespit edildikten sonra ve delegasyon için görevini yerine getirmeden önce, aşağıdaki şekilde yemin eder veya ant içer.

"Bir uzman olarak görevimi şerefimle ve vicdanımla yerine getireceğime yemin ederim" veya "ant içerim"

Bu işlem tutanağa kaydedilir.

Ek Madde 7. Delegasyonun tanık, uzman veya diğer kişileri dinlenmesi

1. Bir delege Devlet temsilcisine (ajanlarına), avukatlara ve tarafların danışmanlarına, başvurucuya, tanıklara ve uzmanlara ve delegasyon önüne çıkan bir kimseye soru sorabilir.
2. Devlet temsilcileri (ajanlar) ve avukatlar veya tarafların danışmanları, delegasyon başkanının denetimi altında tanıkları, uzmanları, delegasyon önüne çıkmış diğer kimseleri sorgulayabilirler. Bir sorunun sorulmasına itiraz edilmesi halinde, delegasyon başkanı karar verir.
3. İstisnai durumlarda delegasyon başkanı rıza göstermedikçe, tanıklar, uzmanlar ve delegasyon tarafından dinlenecek diğer kimseler, ifade vermeden önce duruşma salonuna alınmazlar.
4. Adaletin gereği gibi dağıtılmasının gerektirmesi halinde, tanıkların, uzmanların veya diğer kimselerin tarafların yokluğunda dinlenmesi için delegasyon başkanı özel ayarlamalar yapabilir.
5. Bir tanık veya uzmana itirazdan doğan bir uyuşmazlık halinde, delegasyon başkanı karar verir. Delegasyon, bir tanık veya uzman niteliğine sahip olmayan bir kimseyi, bilgilenmek amacıyla dinleyebilir.